

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1018.

CHICAGO, ILL., 17. MARCA, (MARCH 17), 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

CLANKI.

Borba med Rusijo in Anglijo.
56. obletnica pariške komune.
Nova razoborožitvena konferenca.
Potresi na Japonskem.
"Svobodna" Italija.
Človek in vesemir (Ivan Molek).
Debsov spomenik — radio postaja.
Čudna so pota božja . . .
Ameriški imperializem v dolarjih.
Mladina in šolstvo (A. Šular).
The Workers' Health Bureau.
Demagogija "Radnikovih" urednikov.
Županske volitve v Chicagu.
Težkoče "Radnika".
Ena mera, če si oljni kralj, in druga, ako nisi.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Važno za zapadno Pennsylvanijo.
Pregled dela kluba št. 1, JSZ.
V nedeljo 8. maja konferenca v Sheboyganu.

Shodi ohijske konference JSZ.
Iz kraja v kraj.
Dobro uspela zabava kluba na Glencoe.
Knjižnica in čitalnica "Napreja".
Iz upravnštva.
Kampanja za razširjenje Proletarca.
Listu v podporo.
Agitatorji na delu.
Norman Thomas bo govoril v Chicagu.
Bingelj in zavedno članstvo Hribarjeve fare.
Izjava kluba št. 235 JSZ.
Slavnost SNPJ. v Springfieldu.
Kakšnim namenom bo služil dom JSZ.

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).
Pol štiri (Ivan Vuk).
Vščipci.
John Lipuzich.
Clevelandski odmevi.
"Deseti brat" v Waukeganu.
Pikniki društva Pionir SNPJ.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak šetrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2684.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec.

LEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN CRTICE.

AGITATOR, (Janko Kersnik), vez.	1.00
AMERIŠKI SLOVENC, (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	\$5.00
BEDAKOVA IZPOVED, broš. \$1., vezana	1.50
BEG IZ TEME, (ruski pisatelj) broširana \$1.25, vezana	1.75
SELE NOČI-MALI JUNAK, (F. M. Dostojevski) povesti, broširana	.55
BLAGAJNA VELIKEGA VOJ-VODE, roman, broširana	.75
SILKE, povesti, broširana	.45
BOJ ZA PRAVICO, povest, vezana	.75
BOY, (Lois Coloma), roman, 269 strani, broš. 35c, vezana	.50
BREZ ZARJE, (Milan Pugalj), 176 strani; trdo vezana	.90
ČETRTEK, (G. K. Chesterton), fantastičen roman, vezana	.75
ČRNI PANTER, (Milan Pugalj), črtice, broširana	.75
OVETKE, šopek pravljic	.20
OYKLAMEN, (Janko Kersnik), vez.	1.10
DEČEK BREZ IMENA, (V. Levstik), vez.	1.20
DETELJICA, povest, broširana	.45
DEVETI JANUAR, (Gorki) broš.	.25
DON CORREA, (G. Keller), roman	.25
DORE, (Dr. Ivan Lah), povest, vezana	.45
DR. HINKO DOLENEC, zbrani spisi, broš.	.60
DVE SLIKI, povest, broširana	.60
PAROVKA KUHAČICA, (J. & Baar), povest, broširana	.75
FILIZOFKA ZGODBA, (Aloja Jirasek), broš. 40c, vezana	.50
FRANCKA in drugo, povest broširana	.40
GADJE GNEZDO, (Vlad. Levstik), 219 strani, broš. 75c, trdo vezana	1.00
GOLEM, (G. Meyrink), roman, broš. 75c, vezana	1.00
HEPTAMERON, (Margareta Valois), povest, broširana	.40
HUMORESKE, GROTESKE IN SATIRE, (VI. Azov in Teffi), broširana	.60
IGRALEC, (F. M. Dostojevski), broširana, 264 st.	.75
JEMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair, prevel I. M.) vezana v platno	\$1.00
JUG, (P. Ochochoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana 85c, vezana v platno	1.25
JUNAK NAŠEGA ČASA, (M. J. Lermontov), broširana	.75

JURKICA AGICEVA, (Ka. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani broširana 75c, vezana v platno	1.00
KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS, (Jules Verne), broširana	.35
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
KRES, letnik, 1922 lično vezana	1.50
KUHINJA PRI KRALJICI GO-SJI NOZICI, (Anatole France), broširana 85c, vezana	1.10
LETEČE SENCE, (S. H. Vajansky), roman	.50
LISJAKOVA HČI, povest, broširana	.50
LJUBLJANSKI TIPI, (Jos. Suchy) vezana	.90
LJUDSKE POVESTI, (Fr. Jaklič), broširana	.65
LJUDSKE PRIPOVEDKE, (L. N. Tolstoj), broš.	.85
MARJETICA, idila, broširana	.75
MATERINA ŽETEV, pripovedke iz Dalmacije	.75
MATI NARAVA PRIPOVEDU-JE, (K. Ewald), prirodoznanje pravljice, vezana	1.00
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
NA KRIVIH POTIH, povest, broširana	.40
NASA VAS, (A. Novačan) I. in II. del, vez. dve knjige	2.50
NASA LETA, (M. Pugalj), novele, broširana	.75
NESREČNICA, (I. S. Turgenjev), broš.	.50
NJENO ŽIVLJENJE, (Zofka Kveder-Demetrovič), povest, broširana	.75
OBCINSKO DETE, (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.	.65
OBISKI, (Izidor Cankar), vezana	1.40
OB 50-LETNICI DR. JANEZA EV. KREKA	.25
OGLENICA, povest, broširana	.40
PASTI IN ZANKI, (I. & Orel), broširana	.40
PATRIA, povest iz irske junaške dobe, broširana	.40
PIKOVA DAMA, (A. S. Puškin), povest, broš.	.40
PINGVINSKI OTOK, (Anatole France), vezana	1.20
PISANA MATI, povest, broširana	.45
PLAT ZVONA, (Leonid Andrejev), vezana	.75
PLEBANUS JOANNES, (L. Pregelj), broširana	.75
POD SVOBODNIM SOLNCEM, (F. S. Finžgar), povest davnih dedov, dve knjige, 635 strani, vez.	2.50
POJEDINA PRI TRIMALHIJO-NU, povest, broš.	.45

POVEST O SEDMIM OBESENIH, (Leonid Andrejev), broširana	.80
POVESTI, (Ljovro Kuhar), broš.	.60
POVESTI MAKSIMA GORKIJA, broširana, 210 strani	.75
POVESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana	.40
POZIGALEC	.25
PREVLJICE, (Fr. Mikšinski), s slikami, vez.	1.90
PREVLJICE, (Oskar Wilde), 162 strani, trdo vezana	1.00
PRELEPA VASILJICA, in druge ruske pravljice, broširana	.40
PRVA LJUBEZEN, (I. S. Turgenjev), vez.	1.00
PTICKI BREZ GNEZDA, (Fr. Mikšinski), povest, vezana	1.00
RAZKRINKANI HABSBUŽANI, broširana	.60
RAZNE POVESTI, broširana	.75
SAMOSILNIK, (A. Novačan), deset povesti, broširana	.75
SANIN, (M. Arcibašev), vez. 488 strani	1.60
SAVICEV PESIMIZEM, (E. Kristan), novela, broširana	.50
SLIKE IZ REVOLUCIJE, (M. Arcibašev), vezana	.80
SMREKAR-ČRNOVOJNİK, s karikaturni	.60
SOSEDJE in druge novele, (A. P. Čehov), broširana	.50
SROČ, novele, vezana	.50
SREČOLOVEC, povest, broširana	.35
SPISI ANDREJKOVEGA JOZETA, V. zv. vezan	.75
I, III, IV, VI, VII, VIII. zv. broširani, po	.30
S POTI, (Izidor Cankar), potopisne črtice, broširana	.75
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana	.40
STARA DEVICA, povest, broširana	.45
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35
STEPNI KRALJ LEAB IN HISA OB VOLGI, (I. S. Turgenjev in S. Stepnjak), povesti, broširana	.60
SVETNIK, (A. Fogazzaro) roman, broširana \$1.15, vezana	1.50
SVETOBOR, povest, broširana	.65
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.75
TARZAN SIN OPICE, (E. R. Burroughs), vezana	1.10
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel) broširana	.65
TRI POVESTI, (L. Tolstoj) broširana	.40
UDOVICA, (I. E. Tomle), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30

Nadaljevanje na 24 strani.

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1018.

CHICAGO, ILL., 17. MARCA, (MARCH 17), 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravnništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

BORBA MED RUSIJO IN ANGLIJO.

Dasi je bila carska Rusija zaveznica Anglije, sta si bili v azijski politiki velikokrat v navskrižju. Obe sta tekmovali za prvenstvo v orientu. Njuni interesi so se križali na Kitajskem, v Turčiji, Perziji in drugih azijskih deželah. V znak pomirjevalne politike sta si razdeljevali takozvane sfere vpliva v azijskih deželah izven Japonske, katera se je medtem razvila v velesilo in zahtevala svoj del plena. Z Japonsko so imperialisti pričeli računati posebno po rusko-japonski vojni.

Za časa svetovne vojne so si zavezniške dežele na tajnih konferencah zedinile za razdelitev plena, v slučaju, da porazijo Nemčijo, Avstro Ogrsko, Turčijo in Bolgarijo. Rusiji so obljubile Carigrad in več drugih provinc.

Revolucija v Rusiji, ki je vrgla carizem in določila staremu carstvu nova pota, je prekržala Angliji marsikakšen račun. Boljševiška vlada je objavila tajne pogodbe in odkrila mahinacije, ki so se vršile tekom vojne med zavezniškimi državniki za zaprtimi vratmi, in pred vojno med vsemi, istotako za zatvorjenimi durmi. Vzlic neprilikam, ki jih je povzročil stari diplomaciji prevrat v Rusiji, si je Velika Britanija oddahnila, veseleč se, da se je za dolgo dobo iznebila nevarne tekmovalke. Veselje je bilo zelo kratkotrajno.

Ko je prišla na krmilo Anglije delavska vlada, je brezpogojno priznala sovjetsko Rusijo in obnovila s njo regularne diplomatske stike. Od kar so na vladi Anglije zopet konservativci, se odnošaji z Rusijo poostrujejo. Od časa do časa križajo med njima note, v katerih tekmujeji za diplomatske zmage.

Dokler je bila sovjetska Rusija oslABLJENA in izčrpana vsled civilne vojne, skrahiranja industrije, in vsled blokade ter suše, dollej "komunistična" propaganda Angliji ni posebno škodovala, dasi so se Indijci že pričeli obračati proti Moskvi za moralno pomoč. Ko pa je pričela Rusija vzlic krizam gospodarsko napredovati, in ko je zgradila novo armado in nov politični režim do popolnosti s kakršno se caristični ni mogel nikoli ponašati, tedaj je Anglija torijev spoznala, da ji je sovjetska Rusija celo nevarnejša kakor carska. Kajti carsko se je da-

lo pridobiti s "koncesijami". Sedanja si prizadeva s podpiranjem nacionalističnih gibanj na Kitajskem, v Indiji in Turčiji izriniti čimveč vpliva Velike Britanije iz Azije.

Včasi v Londonu zagroze, da bodo pretrgali diplomatske stike z Rusijo, in za vzrok navajajo, da Rusi ne drže besede, in pa, da vzlic obljubi da bodo s svojo propagando prenehali z njo nadaljujejo v Angliji in drugje proti interesom Velike Britanije.

Propaganda, ki jo ima Anglija v mislih, je predvsem politika sovjetske Rusije na Kitajskem. Četudi angleška vlada večkrat pokaže na komunistično propagando v Angliji, ima ta "bavbav" enak namen kakor Kelloggovi v Zedinjenih državah.

Ako se Kitajska osvobodi vpliva Velike Britanije in se povzpne v vrsto enakovrednih držav, bo s tem Anglija izgubila, in Rusija pridobila, četudi ne bo slednja prevzela vloge prve. Kar nacionalistično gibanje na Kitajskem hoče, je svobodno, demokratično državo, v kateri bodo gospodarili Kitajci. Ker se je sovjetska Rusija odpovedala koncesijam, ki jih je dobila carska Rusija na Kitajskem, in ker je precej zadev spornega značaja rešila v prilog Kitajske, je umevno, da je njen ugled med tistimi Kitajci, ki podpirajo kuomintang (politična stranka, katere cilj je osvoboditi Kitajsko domačih vojnih lordov in tujih imperialistov) rastel, in s tem je rastla tudi odporna moč kuomintanga. V sedanji civilni vojni zmaguje ljudstvo in moč kitajskih vojnih lordov v severnih provincah, katere so pod njihovo oblastjo, gineva. Anglija si desperatno prizadeva pokazati Kitajcem, da njene premoči ne bo mogoče poraziti.

Sovjetska Rusija nudi južnemu delu Kitajske, ki je v vojni proti tujim silam in dejansko proti severnim lordom, predvsem moralno pomoč. In ta v gotovih okolščinah veliko šteje. Kantonske čete imajo ruske svetovalce, ki so prišli prostovoljno in niso v službi moskovske vlade. A Anglija ve, da so tam z dovoljenjem režima, ki vlada v Rusiji, in da so z Moskvjo v zvezi.

Če pade angleška nadvlada na Kitajskem, je drugi logični korak, da mora pasti tudi v

Indiji. Izguba Indije bi pomenila za angleški imperializem nepreboljiv udarec, kajti ostale bi ji le še kolonije, ki niso tolikšne važnosti, in pa dežele, ki so ž njo v prostovoljni zvezi (Kana-da, Avstralija, Južna Afrika itd.)

Anglija ima s Kitajsko 120 milijonov funtov šterlingov letnega prometa. Veliko več ga ima seveda z Indijo. Od kar je Kitajska pod angleškim vplivom, ji je Anglija posodila velike vsote (110 milijonov funtov šterlingov). Vse važnejše banke na Kitajskem, razun par izjem, so pod kontrolo angleškega kapitala. 35% kitajskih železnic je pod kontrolo angleških financ. 20% kitajske produkcije premoga je last Angležev. Paroplovba v kitajskih vodah in rekah je v veliki meri angleška posest. Imovina Angležev, ki jo posedujejo na Kitajskem, je cenjena na tri sto milijonov funtov šterlingov. Z zmago kuomintanga bo kapitalizmu Anglije, Amerike in drugih dežel odvzeta prilika svobodnega izkoriščanja Kitajske. Tega se kapitalizem naravno brani.

Politika angleške vlade se je prijela v odnošajih z Rusijo devize: Kakor ti meni, tako jaz tebi.

Pridobila je Italijo, da je priznala Rumuniji pravico do Besarabije. Doslej se je Italija upirala temu priznanju, dasi je Rumunija okupirala Besarabijo takoj ko je dobila priložnost. Italija je bila s sovjetsko Rusijo v razmeroma zelo prijateljskih odnošajih, in sedanjo pogodbo med Italijo in Rumunijo smatrajo državniški krogi za veliko zmago angleške diplomacije v vojni za izoliranje Rusije.

A Rusija je skoro istočasno izvojevala še večjo zmago, ko je pridobila Latvo za pogodbo medsebojnega sporazuma. V nji se obe deželi (Rusija in Latva) zavezuje, da ne bosta v nobenem slučaju pričeli z napadalno vojno druga proti drugi. Obljubili sta si nevtralnost v slučaju, da bi se ena ali druga zapletla v vojno s kakor tretjo državo.

Angleška diplomacija se trudi izravnati spor med Poljsko in Litvinsko ter slednjo pritegniti v protiruski blok. Prizadeva se pridobiti Nemčijo za protirusko zvezo, dasi v tem ne more doseči nobenega večjega uspeha. Ruska diplomacija pa je enako budna in pazi, da jo ne ukanijo. Poročajo tudi, da bo Rusija obnovila pogajanja s Francijo glede dolgov. Ako reši to vprašanje v zadovoljstvo Francije, smatra, da Francija tedaj ne bi imela več vzroka slediti angleški protiruski politiki, in angleška diplomacija bi tako dobila nov udarec.

Sedanja vojna med rusko in angleško diplomacijo, v katero so zapletene direktno ali indirektno skoro vse dežele, je čisto naravni pojav, znak, da smo res v dobi, ko si svet težko in polagoma kleše pota iz spon stare ekonomske strukture v novo.

Šestinpdeseta obletnica pariške komune.

Vsako leto dne 18. marca obhaja mednarodno delavstvo obletnico pariške komune, obletnico gigantskega boja, ki je zapisan v zgodovini z neizbrisljivimi črkami.

Pariška komuna in borba njenih komunardov postaja večja od leta do leta — ker so cilji, za katere se je borila, bližji in bližji.

Bilo je dne 18. marca l. 1871, ko je pariški proletarijat vrgel raz sebe stare suženjske okove in proglasil komuno. Vest o revoluciji v Parizu se je raznesla kakor blisk po Evropi. Pariz je postal centrum republikancev in "gnezdo revolucij", kakor so ga zvali reakcionarji.

V času, ko je vladajoči cesarsko kapitalistični napoleonski režim na Francoskem v vojni s Prusijo popolnoma bankrotiral, je vstal pariški proletarijat s ciljem zgraditi idealnejšo družbo na razvalinah vojne in cesarskega kraha.

Vojno iz leta 1870 med Nemčijo in Francijo ni bilo mogoče preprečiti, ker jo je hotel imeti Bismarek sam. Nemške armade so bile dobro pripravljene in Bismarek je bil odločen izpeljati svoj načrt.

V Franciji pa je bilo vse narobe. Nemci so Francoze že potlačili, ko so se jeli ti šele pripravljati na vojno. Po dveh za Francoze ponesrečenih bitkah so udrli Nemci v Francijo. Armado Napoleona III. so Nemci obkolili in jo premagali. Devetdeset tisoč Francozov, med njimi cesar Napoleon III., je bilo ujetih. V trdnjavi Mentz pa se je podal Nemcem francoski general Bazaine s 170.000 možmi posadke. Nemška armada je prodrla do Pariza. Napoleon III. se je osvobodil jetništva, pobegnil v Anglijo in tam umrl.

Francoska politična hegemonija nad Evropo, ki je trajala nad 70 let, je bila zlomljena. Z njo je padlo tudi francosko cesarstvo. V Parizu pa se je sestavila nova vlada, ki so jo dobili v roke ljudje slabši od Napoleona.

Samo 71 dni je živela pariška komuna. 28. maj je bil njen zadnji dan. Versailleska vlada jo je zadušila v potokih krvi. Sodobni zgodovinarji računajo, da je bilo pomorjenih okoli 17.000 komunardov.

Vlada, ki je zatrla komuno, je bila tista, ki je zavladovala 4. septembra po padcu Napoleona in njegove dinastije. Bila je to vlada nizkotnih karakterjev, strahopetna pred mogočnejši in brutalna napram izmozganim masam.

Komuna je bila pogažena, ker se še niso izpolnili njeni pogoji. Tragično se je izvršil heroični in gigantski boj pariškega delavstva. Še po porazu so mu sledile strašne žrtve. V zgodovini proletarskih bojev za svobodo pa ostane pariška komuna za vse čase slavno poglavje.

Nova razoborožitvena konferenca.

Dasi se vse dežele oborožujejo vzlic temu da je vojna za odpravo vojne bila že pred več leti končana, se ob enem tudi pričkajo, kako bi omejile oboroževanje, oziroma se razorožile in živele potem v prijateljstvu za vse čase. Liga narodov se že par let pripravlja na veliko gesto, s katero bo naznanila, da je oboroževalni tekmi usojeno umreti. Pod njeno avspicijo se je vršilo več konferenc, ki niso dosegle drugega kakor sklep, da naj prizadete komisije raznih držav nadaljujejo s študiranjem problema in poskrbe, da pride kmalu do druge razoborožitvene konference. Eni državniki se izgovarjajo na Rusijo, češ, dokler ne bo sodelovala z nami, ne moremo zmanjšati svojih armad. Na bodočo konferenco bodo Rusijo zopet povabili, in v ta namen je švicarska vlada že naredila nekaj korakov, da dá Rusiji zadoščenje za umor sovjetskega diplomata Vorovskija, ki je bil pred par leti žrtev atentata v Švici. Njegov morilec je bil neki Nemec, bivši častnik v ruski armadi, katerega je sodišče oprostilo. Rusija se s tem ni zadovoljila in je odgovorila Ligi na razna povabila, da v Švico ne pošlje svojih zastopnikov, dokler ne dobi zadostnega zadoščenja.

Medtem ko komisije v Genevi študirajo, kako zmanjšati armade ne da bi kaka dežela kaj trpela na "ugledu", se predsednik Coolidge po svoje trudi za razoborožitev. Ker Zed. država nimajo velike armade, se problem razoborožitve na suhem njih toliko ne tiče, a tiče se jih problem navalizma. Med Anglijo, Japonsko in Zedinjenimi državami je bil l. 1921 na washingtonski konferenci narejen dogovor, s katerim so se sporazumele, da v gradnji drednavtov in gotovih drugih ladij ne bodo tekmovali, in določile so si tudi moč, ki jo sme imeti mornarica ene ali druge v pogodbi prizadete dežele. Ali nekaj vseeno ni šlo prav, kajti pričele so graditi razne manjše ladije, posebno submarine in križarke. Ob enem tekmujejo v gradnji zračne flote.

Predsednik Coolidge je povabil Anglijo, Japonsko, Francijo in Italijo, katere edine pridejo poleg Zed. držav v poštev kot pomorske sile, na novo konferenco, na kateri bi storile nadaljne korake v smeri razoborožitve na morju. Anglija in Japonska sta povabilo sprejeli, ne pa Francija in Italija, ali obljubili sta prisostvovati "neuradno". Konferenca se bo vršila v Genevi, glavnem mestu Lige narodov, in dobro misleči ljudje pričakujejo, da bo imela dober rezultat.

V tej deželi je močna militaristična struja, ki propagira odprto tekmo v navalizmu. "Mi lahko zgradimo več novih ladij, kot Anglija in Japonska skupaj, ker smo najbogatejša deže-

la," kriče džingoti, a Coolidge, ki postopa previdno, ve, kaj je l. 1914 storila svetu oboroževalna tekma. Ljudje, ki narekujejo Coolidgu zunanjo politiko, imajo interes na tem, da svet balancira, to je, da se ne zaplete v novo vojno klanje in rušenje.

Dasi oboroževanje in militarizem pod kapitalizmom ne more prenehati, se ga vendar lahko kroti, in to je, kar mnogi kapitalistični državniki resno poskušajo, dasi imajo težave, ki jih ni lahko prebroditi. Delavsko ljudstvo, ki plača največ stroškov vojne, se bori proti militarizmu s svojega vidika, in organizirano delavstvo Evrope se bavi z načrtom, ki bi v slučaju vojne nevarnosti prisilil prizadete države, da uravnajo svoje difference brez vojne. To sredstvo je generalna stavka, za katero pa je treba velike predpriprave in razumevanja. Le, ako se zanjo delavstvo absolutno zedini, in bo voljno izvajati vse določbo medsebojnega dogovora, bo taka stavka efektiven instrument in vojni bo zadan velik udarec.

Potresi na Japonskem.

Japonska še ni prebolela potresne katastrofe, ki jo je zadela septembra 1923, a jo je doletela že druga enaka nezgoda, le da število žrtev ni tolikšno kakor prvič. Septembra 1923 je izgubilo v ruševinah Tokija, Jokohame, Jokusake in drugih mest, katera je dosegel potres življenja okrog 300.000 ljudi. Materialna škoda je bila cenjena na šest milijard dolarjev.

V potresu, ki je zadel okraj Tango na Japonskem dne 7. marca, je bilo ubitih okrog 10.000 ljudi. Tisoče je bilo poškodovanih, in mnogi so umrli dan ali dva dni pozneje, ker so bili izpostavljeni mrazu in snegu. Ljudstvo je bilo prisiljeno v hudi zimi in v snežnih viharjih ostati na prostem, in je veliko prestalo, posebno otroci, ženske in ranjenci. Kakor potres pred par leti, tako je tudi ta zadel v glavnem obrežne kraje.

Workers Health Bureau.

Eden najvažnejših problemov za delavstvo je: zdravstvo, kateremu se je v preteklosti posvetilo jako malo pažnje. Res, da so boljši delovni pogoji, ki jih je izvojevalo delavstvo v delavnici ali v rudniku, pomenili pridobitev tudi v zdravstvenem oziru, in dasi so imele oziroma imajo nekatere unije posebne zdravstvene biroje, so bila vsa ta prizadevanja lokalizirana in brez centrale, dokler ni bil ustanovljen Delavski zdravstveni biro (Workers' Health Bureau).

Dne 22.—23. januarja t. l. je obdržaval svojo tretjo konvencijo, ki se je vršila v New Yorku. Prisotnih je bilo 42 delegatov od biroju pridruženih unij v raznih krajih dežele, katere štejejo blizu pol milijona članov. To je od l. 1921, ko je bil biro ustanovljen, lep napredek.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Karl von Rosenstein je obstal z odprtimi usti na pragu. Zavedal se je grozovitosti tega trenutka in je zavpil proseč.

— Helena, ne! Povem ti! Padel je na kolena in debele solze so se mu udrle po licih. Priplazil se je po kolenih do nje in prosil.

— Odpusti, odpusti!

Z nasmeškom, ki je razodeval stud do te debele kepe, valjajoče so pod njenimi nogami, je vrgla handžar na tla. Strahoten žvenk je udaril pod strop.

— Vstani in povej! mu je ukazala z zamolklim glasom.

Vstal je. V mračni sobi je bila podoba njegova sila smešna, senca njegova pa je bila podobna opici. In ta senca, katere volja je bila od vseh odvisna, samo od svojega duha ne, ki si ga je ženska z lahkoto podvrgla, ta senca, ki je bila osvetljena v visokih krogih samo s svojimi miljoni, ta je stokala danes uničena od strahu.

— Tako sem mislil, da, da — ah, kako sem se bal . . .

Že sama misel na njeno smrt mu je bila strašna. In kakor bi gotovo znorel, če bi izgubil svoje premoženje, tako gotovo bi tudi znorel, če bi izgubil svojo ženo, to lepoto, s katero se je postavljajal pred svetom, kakor s svojim novim avtomobilom.

— Helena, prosim te, odpusti! Saj veš, to ni malenkost, to so velike stvari!

— Prav nič se ne izgovarjaj! Sedaj vem: Ti mi ne zaupaš več! Torej me tudi ne ljubiš. Pojdi! Midva sva končala.

Karl je omahnil in se naslonil na steno. V tem hipu, ko ni mogel premišljevat tako hitro, bi podpisal vse. Zato je prosil z resnično bojaznijo:

— Ne, ne! Ne zapusti me! Vse storim, vse, samo povej!

— Ničesar drugega ne zahtevam, kakor to, da ne skrivaš svojih misli pred menoj.

— Ah, Helena, je odgovoril potolažen, prisegan ti, vse ti povem. Samo dobra bodi z menoj!

Vsedla se je in dejala.

— Vse pozabim, če mi poveš resnico.

— Da, da! Tako sem mislil. Ah, saj veš, to so velike stvari!

— Karl, je govorila ona nadalje, ali te ni sram, da ne moreš živeti brez Horwatha? Vsako malenkost mu sporočiš, za vsako najmanjšo

zadevico ga prosiš nasveta. Povej mi no, ali si ti ravnatelj, ali je on?

Te besede so ga močno zadele. Častihlepnost njegova je zastokala. Slava Horwatha je pričela temneti, strupena zavist se mu je zabodla v srce.

— To on dobro ve! Zato zlorablja tvojo zapljivost in gotovo marsikaj napravi, česar ti ne veš. Ali ne veš, da tudi drugi vidijo to? In ali ne veš, da izzivaš s takim delovanjem posmeh pri vseh?

Ta očitek poln resnice ga je potlačil in zdel se je sam sebi silno nesrečen. Sprevidel je, da je bil do sedaj slabič, da je bil kakor betežen starec, ki je hodil ob palci . . . Užgalo pa mu je to spoznanje naenkrat veliko mržnjo do tistega, na katerega se je opiral. Nekakšna nevoščljivost. Zato je molčal in je z bridkostjo čakal novih udarcev.

— Ali nimam prav? ga je vprašala in ga je potegnila iz molččnosti:

— Prav imaš, je odgovoril zateglo. Toda kaj naj napravim sedaj?

— Zaenkrat samo podpiši — brez njega! To bo udarec, ki mu bo jasno pokazal, da si ti vendar več kakor je on. Naju pa reši groznih ur smrtnega pričakovanja.

Karl se je zopet uživel v to kočljivo zadevo in je priznal.

— Res, najbolje bo tako! Mogoče bi me on z nasprotnim nasvetom pahnil v nesrečo, mogoče celo v smrt?

— Brez dvoma, da bi tako napravil.

— Toda kako se ga naj otremem? On pride še danes k meni, jaz mu pa vendar ne morem tega zamolčati. Gotovo je že zvedel, da bom obnovil pogajanja.

— To je malenkost. Pošlji ga kam! Službeno.

— Pa kam? Čakaj. Takole bom napravil: Pošljem ga v B., da osebno vpraša pri ministru zaradi kupnih pogodb. Saj veš, da prodaja družba te rudnike državi.

— Saj res! Kakor nalašč je to.

Šla sta v njegov kabinet in stopil je k telefonu. Helena, ki je stala za njim, je razločno slišala Horwatha, ki je dogovarjal:

— Važna reč, gospod Horvath!

— Pa ne stavka? Ravnokar je bil pri meni Maček in mi je poročal o današnjem shodu. K pogajanju pridem. Seveda!

— Toda ravno to je, kar me jezi. Vrhovni svet me je namreč obvestil, da naj pospešim izvršitev kupčijske pogodbe z državo. Ker sem pa sam, kakor vidite zadržan, vas prosim, da se še danes peljete v B. in ukrenete vse potrebno.

— Ah, škoda! Silno rad bi se zabaval nad generali naših rudarjev. Ali bi ne mogel iti inženjer Krule?

— Prezaposlen!

— Na vsak način jaz?

— Da! Ob dveh odhaja brzovlak. Potrebne listine vam prinese tajnik.

— Dobro jih namažite! Bom gledal, da se čimpreje vrnem. Nasvidenje!

— Srečno vožnjo!

Obesil je slušalko na kljuko in ji dejal še vedno bled.

— No, draga, dobro?

Njen smeh je zopet veselo zazvenel in požugala mu je s prstom.

— Ti grdež! Zakaj si mi pripravil toliko gorja?

Von Rosenstein se je razveselil. Strah za ženo ga je minil. Vrtil se je okoli nje, ji poljubljal roke in jo gledal ves zadivljen.

— Naj bo, za danes, mu je govorila med smehom. Sedaj pa le pojdi in pripravi vse, da ne bo prepozno. Pa da se ne premisliš!

Karl von Rosenstein je odšel v pisarno.

Helena pa je odprla okno, zakaj tako tesno ji je bilo, da je čutila slabost v svoji duši. Potem je šla v svojo sobo in se zgrudila na otomano. Glavo je naslonila na čipkaste blazine in strmela v okno brezbrizno in dolgo časa. Kmalu pa so se ji veki počasi zaprli in potopila se je v sanje, prepletene s sladkostjo in bolečino. Mislila je na svojo ljubezen, in je mislila na svojo bolečino.

Po dolgem času, ko se je njena duša spočila, je stopila k velikemu zrcalu in se zatopila v svojo podobo. Z vso resnostjo, kakor da bi bil v zrcalu njen drugi jaz, je izgovorila vprašanje.

— Kam, Helena, je usmerjen ta tvoj korak? Odgovor, ki ga je izgovorila je bil zvoneč in jasen. Vse predstave, ki so se spričo tega vprašanja hipno ponovno nakopičile v njenih možganih, so ji posegle v srce in pokazale s svojo nevidno roko v sklep, ki je bruhnil nenadno z vso odločnostjo na dan:

— V ljubezen in pozabljenje!

In ustrašila se je tega odgovora, ki ga ni pričakovala. Njeno življenje, ki se je vleklo skozi vse nizkosti onega dela človeške družbe, ki zaradi brezdelja in preobilice sredstev za vzdrževanje svojega telesa, pozablja na dostojanstvo človekovo, ni bilo vajeno živeti po resnicah, ki jih ukazuje čisto srce. Nikdo jih ji ni pokazal. Če pa so se ji oglašale, tajinstveno kakor za zaprtimi durmi, so jih pohodili pohotneži. Spolne razdraženosti in slasti so ji z veliko zaveso zagnile srce, ki si ni znalo pomagati. Sedaj pa, ko je pričel odgrinjati to zaveso mož, ki ji je bil kakor odrešenik, je začutila veliko praznoto v sebi. Za dolgo dobo svojega življenja je bila njena duša prazna — zato se ji je zdel ta odgovor nenavaden in čudežen.

Počasi, prav počasi ga je doumela.

— Ljubezen in pozabljenje, je šepetala pred se ... Rihard! O, sreča, sreča! — — —

V istem času pa je sedel Rihard Klinger v svoji sobi in je pisal svoje misli:

— Dobro mora priti nad zlo! Pravijo pa, da je dobro od Boga, slabo pa od hudiča. Ker pa trdijo, da sta oba ta pojma nevidni bitji, so postavili nekateri norci za izvršitelja zlega ženske, zakaj rečeno je od nekoga, da je ženska seme hudičevo. Toda vse to je zgolj neumnost, zakaj če se vprašujem odkod je zlo in odkod dobro — vem, da je vse to iz človeka: iz ženske in iz moža. In je že to bilo v njem tisti hip, ko sta se pojavila na zemlji. Je bilo vse: lepota in resnica, laž in hinavstvo, uboj in tatvina. In je vse to bilo v razumu. Seveda, ko je človek mahal še z repom je bilo to pri njem to, kar pravimo danes, da je v živali: potreba! Toda razum, ta edini je rodil prvega umetnika in prvega sleparja, prvega ubijalca in prvega kralja. Torej vse zlo in vse dobro je iz razuma, in ne more nihče trditi, da je zlo iz ženske in dobro iz moža. Je bilo in je iz obojega. Toda gotovo je v moških več zlega kakor v ženskah! To pa zaradi tega, ker so vobče moški razumnejši kakor ženske in vidimo že v svetovni zgodovini nepregledne vrste uglednih mož, ki so bili ubijalci, rablji, sadisti — in le prav malo žensk.

Jenjal je, da čez nekaj časa zopet prične.

— To sem pisal, ker sem mislil na žensko. Na Heleno. Če je zlo, da "vara" svojega moža, ki ga ne ljubi?

In je napisal:

— Vsak normalen človek čuti, da mu je spolnost potrebna. Ve pa tudi, da je ta le tedaj lepa, če je v obeh spolih hrepenenje po spolni združitvi. Ker pa Helena ne ljubi svojega moža, je jasno, da ga "vara". In če je občevala že z večimi moškimi je to znamenje, da je iskala tega, česar ji ni dal zakon. Vsakemu človeku pa je dano, da išče življenje za življenja. In zaradi tega to ni zlo!

In v tistem hipu, ko je oddrdral avto z ravnateljem v vladno palačo je napisal:

— Sedaj je Helena moja do smrti. Tako silna je v svoji veliki ljubezni do mene, da jo bo smrt našla še vedno v njej in tako junaška, da je šla v boj zame v nemogočnost. Srce pa mi pravi, da je zmagala. Karl von Rosenstein bo podpisal!

Kako čudno je to prvo poglavje najine ljubezni!

(Dalje prihodnjič.)

Ameriški imperializem v dolarjih.

V južnoameriških republikah znašajo investicije ameriškega kapitalizma nad štiri milijarde dolarjev. In ta dežela jih mora seveda varovati. V koliko se zaveda svoje dolžnosti, je razvidno iz njenega početja v Nikaragvi, Mehiki in na Kitajskem.

Svobodna Italija!

Mussolinijeva vlada je izdala poseben dekret "za varstvo države". Je nekaj podobnega, kot v Jugoslaviji zakon "za zaščito države", s to razliko, da se Mussolinijev v tem slučaju tiče največ časopisja. Noben italijanski list ne sme pisati o politiki, če ni v varstvo države. Napadi na državne uradnike so prepovedani, in kritike so dovoljene le, ako so prijateljske in jih priobčijo fašistični listi. Tisk v Italiji je danes tako omejen, da zija posebno iz dnevnega časopisja velika praznота. Priočuje le suhoparne novice in ocene.

Ko je bil omenjeni dekret izdan, so poročevalci zunanjih listov vprašali, če je naperjen tudi proti poročilom iz Italije. "Tiče se samo italijanskega tiska," je bil odgovor. Dne 10. marca pa so fašistične oblasti v Nervi ukazale aretirati nemškega žurnalista Karla Deliusa, ker je imel pri sebi fotografije, "ki žalijo državo". Kršil je torej zakon "za varstvo države". Herr Delius je s svojim fotografičnim aparatom na svojem časnikarskem potovanju po Siciliji vzel več fotografij iz življenja rudarjev, ki kopljejo žvepleno rudo. Morda ni bolj potlačeni in bolj mizernih delavcev v vsi Italiji, kot so tisti reveži v Siciliji, kateri delajo v nezdravih žveplених rudnikih. Delius je kot pošten žurnalist hotel v slikah pokazati svetu, kako sijajno je vse v Italiji. Poslal bi jih svojemu listu "Berliner Illustrierte Zeitung" in tudi drugim, a pazni fašistični varuhi so ga preje prijeli. Na sodišču so "ugotovili", da so slike narejene "po domišljiji", torej ne odgovarjajo resnici.

Svobode tiska v Italiji ni, in svet se je s tem že nekako sprijaznil, češ, vedno ne bo tako. Tudi vse civilne svobodščine so odpravljene.

Eno Mussolinijevih sodišč je obsodilo 36 komunističnih agitatorjev na zaporne kazni od dveh do petnajst let vsled "hujskanja proti državi" in vsled propagande "za nasilno strmo-glavljenje fašizma". Našteli so jim še kopo drugih prestopkov.

Diktatura fašizma je popolna in "veličina" Italije raste kot še nikoli. A to je le navidezna veličina, ki bo nekega dne padla bolj naglo kakor je zrasla. Tudi fašistična diktatura ima svoje meje, in tudi zanjo pride dan sodbe.

NAŠ CENIK KNJIG.

V tej številki je priobčen cenik knjig, ki jih ima v zalogi "Proletarec". Pričenja se na drugi strani platnic, se nadaljuje na 24. strani in konča na 3. strani platnic. Preglejte ga, in naročite si knjig, ki vam ugajajo. S tem pomagajte svojemu znanju, slovenski književnosti in listu od katerega naročate knjige.

ČLOVEK IN VSEMIR.

(Predaval IVAN MOLEK v klubu št. 1 J. S. Z.
25. feb. 1927.)

Že tisočletja se človek vprašuje: Odkod sem prišel in kam grem? Zakaj sem na svetu? Odkod in zakaj je svet? Kaj in čemu je življenje?

Vsako vprašanje dobi odgovor. Človek je dobil odgovor. Dal si ga je sam. Človek je vprašal in človek je odgovoril. In kak je bil človek, ki je vprašal, tak je bil odgovor. Odgovor se je ravnal po stopnji njegovega miselnega razvoja. Primordijalna stopnja je dala najprimitivnejši odgovor. Nekaj časa se je človek zadovoljil s pojasnilom. Ko pa se je stopnja njegovega uma povzpela malo višje, ni bil več zadovoljen s starim odgovorom. Vprašanje je ostalo isto, ampak odgovor se je izpreminjal.

Iz odgovorov na gornje temeljno vprašanje najbolj odseva umstveno napredovanje človeka. Človek je vedno odgovarjal na to vprašanje z vso resnostjo. In okoli odgovora je spredel celo mrežo nazorov o sebi in svetu. To mrežo nazorov je nazval filozofijo.

Na podlagi odgovorov danes lahko zaključimo, da je človek pri iskanju resnice o sebi in svetu, došel v drugi štadij svojega miselnega razvoja. Drugi štadij se temeljito razlikuje od prvega kot se razlikujeta svetloba in tema.

Prvi štadij predstavlja dobo, dolgo, tisoč in tisočletno dobo, ko je človek odgovoril na gornje vprašanje s tem, da je v svoji domišljiji ustvaril božanstvo in z božanstvom je potem ustvaril svet, samega sebe in vse, kar je videl. Ustvaril je osebno božanstvo in temu osebnemu božanstvu, ki je bilo ravno tako kruto ali blago, modro ali nevedno kakor on, je dal oblast, da mu je dajalo vsa pojasnila glede vsega, česar ni razumel. To je bila najenostavnejša rešitev vprašanja pri primitivnem in barbarskem človeku. Najepohalnejše vprašanje, vprašanje vseh vprašanj, je dobilo prvi odgovor, ki za prvi štadij miselnega razvoja ni mogel biti drugačen. Mišljenje v tem štadiju ni segalo čez okolico človeka, v kateri je živel. V njegovi okolici je bilo vse; zunaj okolice ni bilo nič. Božanstvo, ki mu je dalo odgovor, je zrastle in živele v njegovi okolici. In s tem odgovorom se je človek zadovoljil dolga tisočletja.

Šele pred kratkim — komaj dobrih sto let je tega — je človek začel resno iskati novega odgovora. Nekateri posamezniki so sicer dvomili o resničnosti prvega odgovora že davno prej, ali ker niso imeli boljšega nadomestila, niso dosegli ničesar. Šele ko se je znanost odcepila od religije in začela iti svojo prosto in neodvisno pot, je prišla možnost spoznanja resnice, možnost pravega odgovora na vekovno vprašanje.

Prvi štadij, v katerem je človek v religiji iskal odgovora in pojasnil, je zaključen. Zaključen je kljub temu, da je na svetu še milijone ljudi, ki slede prvemu odgovoru. To je postranska stvar. Saj so na svetu še ljudje, ki grade svoje hišice iz blata in slame, dočim imamo v velemestih nebosežnike iz jekla in stekla.

Danes smo v drugem štadiju. Rekel sem že, da se drugi štadij razlikuje od prvega kakor svetloba od teme. To je naravno, kajti novi odgovor temelji na resnici, medtem ko stari temelji na samoprevari, na fabuli ali bajki. Novi odgovor daje misliti in odkriva druge resnice o svetu in življenju, stari odgovor pa ne dela nikakih težkoč, zato se zelo rad prime možganov. Povprečnemu človeku ugaja, kajti povprečen človek je strašno len v mišljenju; težko razmišlja o nečem novem in najrajši se drži starega.

Novi odgovor človeka na vekovno vprašanje se glasi:

Nič ni bilo ustvarjenega, razen tega kar je človek sam ustvaril. Nič ni bilo namenoma določenega in pripravljenega po volji kake višje nadnaravne oblasti ali bitja. Svet, človek in vse drugo, kar je na svetu, je plod procesa, večnega procesa, ki nima začetka ne konca. Življenje je del tega procesa: neprestanega izpreminjanja in presnavljanja v spiralnih krogih evolucije. Vsi organizmi, ki jih poznamo na svetu, in katerih še ne poznamo, so produkt tega procesa. Zrastli so polagoma in še vedno rastejo iz najenostavnejših v bolj in bolj komplicirane forme. Vsak organizem, vsako posamezno bitje ima svoj proces razvoja in razkroja. Vse se neprestano giblje, tudi snov ali materija je v procesu gibanja in presnavljanja. Nič ne miruje; nič ni bistveno mrtvega, nič bistveno stalnega.

Ta odgovor pa še ne obsega vsega. Navedeno je le ogrodje, narisane so le glavne poteze. Proces evolucije, tako enostaven navidez, je zelo kompliciran stroj z nebrojnimi detajli in detajlčki. Čimbolj se poglobiš vanj, tembolj te zmede, ako ne paziš. Je pač nova — za naše spoznanje nova — mašina, katere se še nismo dobro privadili. Razentega se visoki učenjaški krogi še vedno prepirajo glede tega ali onega detajla. Seveda jim ne smemo zameriti. Saj je veliko čudo, da so v sto letih, največ pa v zadnjih petindvajsetih letih, toliko odkrili. Vsi znanstveniki se ne bodo nikdar sporazumeli v vsem in do zadnje pike. Bilo bi slabo, če se bi.

Druga težava z novim odgovorom so izrazi. Novi odgovor, novi nazor zahteva novih pojmov, za katere pa nimamo novih besed za jasno označenje stvari, kakršna je v resnici. Znanstveniki vseh narodov še danes uporabljajo mednarodne besede, ki ne pomenijo več tega, kar so pomenile prvotno. Vzemimo besedo atom. Pri starih Grkih, ki so pred dvatisoč leti skovali to besedo, je atom značil nekaj, ki se ne da več razkosati v manjše dele. Danes pa vemo, da se atom deli

v protone in elektrone, in sploh pomenja nekaj popolnoma drugega kakor ono, kar sta si zamislila Plato in Aristotel. Ali to še ni tako hudo. Slabše je, ko poskušamo dati novi odgovor v capah starih pojmovanj. Govorimo še danes o fizičnem in psihičnem svetu (telesu in duhu), snovi in sili in drugih dualizmi, ki jih moderna veda ne more nikjer najti. Termina "materija" in "energija" sta za nova pojmovanja popolnoma odveč; pritepla sta se iz tistih časov, ko so še učeni ljudje strogo ločili materijo in energijo (snov in silo). Za novi odgovor pa potrebujemo novo besedo, ki označi oboje kot eno in isto. Saj je dan za dnevom bolj jasno, da materija je v gotovem stanju energija, v drugem stanju je pa energija materija; oboje je v bistvu eno in isto. Materija je v primarnem stanju svojega razvoja energija, ki se razodeva v svetlobi in vročini. To stanje se predstavlja v solncu, kjer se materija šele gradi v atome. Ko pa materija v svojem razvoju doseže v gotovih elementih proces razkrajanja in obrata v primarno stanje, se zopet očituje v energiji svetlobe in vročine. Ta štadij je predstavljan v radiju, toriju, uraniju in drugih radioaktivnih kovinah.

Moderna veda zelo trpi na cokljih stare, zarjavele terminologije. To moti človeka, ki bi se rad hitro prerinil do čiste resnice. — V pravo meglo pa šele zabredemo, če začnemo v proces evolucije drezati z Mojzesovo palico "začetka in konca". To je ravno tako, kakor če bi šel prižigat električno žarnico s kresilnikom. Človek, ki je tisoč in tisočletja nosil v svoji glavi lepo zaokroženo naziranje o začetku in koncu vsega, si za zlodja ne more zabiti v glavo, da bi mogla evolucija biti brez začetka in konca. Po vseh središčih znanosti se klatijo razni psevdo-učenjaki in kompromisarji, ki bi radi pobratili novi odgovor na vekovno vprašanje s stari, pa vprašujejo: "Kaj pa je bilo pred evolucijo? Ali ni nekje 'prvi vzrok', ki je nekega lepega dne pogljal stroj razvoja v tir, in ki ga nekega bodočega dne, ko se naveliča vsega tega, zopet ustavi?" — Je vse zaman: milijoni še umrejo, ne da bi prej zapojmili, da v procesu razvoja ni začetka ne konca, da v evoluciji ni nikjer ravne črte. Evolucija je krog, spiralno zvit krog, ki se nikjer ne začneja in nikjer ne končuje. Oblike individijev — pa naj bodo to organizmi, prvine, svetovi, osolnčja ali vseмирji — se pojavljajo, izpreminjajo in odhajajo, ampak njihova snov se ne izgubi nikamor; snov neprenehoma prehaja iz forme v formo v neskončnem krožnem toku.

Iz tega jasno sledi, da novi odgovor na vekovno vprašanje se nikakor ne more pobratiti v harmoniji s stari odgovorom. Med njima je tako velika razlika, tako širok prepad, da je vsak poskus premostitve nemogoč. Seveda, lahko se pa dela konfuzija na račun in škodo novemu odgovoru.

(Dalje prihodnjič.)

Mladina in šolstvo.

Anton Šular, Gross, Kans.

Kdor ima vodstvo nad šolstvom in s tem nad mladino, tisti ima bodočnost, pravi neki izrek.

Delavstvo ga vse premalo vpoštevata, in vse premaro se briga za vzgojo mladine. Ameriški ljudskošolski sistem sicer ni najboljši, toda delavci bi ga lahko v marsičem izrabili v svojo korist.

Posebno v nekaterih krajih, kjer so delavci kot taki resnično odločujoč faktor, bi lahko dosegli več, če bi hoteli. Npr., pri določanju davkov za šolske okraje, v volitvah v šolske odbore itd. Vplivali bi lahko na najemanje takih učnih moči, ki imajo moderne nazore.

V Kansasu se volijo šolski odbori na takozvanih letnih šolskih zborovanjih in tu se določa tudi visokost davkov v šolske svrhe. V Kansasu se voli po enega odbornika vsako leto. V tem poteče termin klerka. Volitve se vrše 8. aprila.

Nazadnjaki izkoristijo vsako priliko, da dobe kontrolo nad šolstvom in nad najemanjem šolskih moči. Najrajše vposljujejo nazadnjaške učitelje in učiteljice. Vsi taki imajo razne verske predsodke, katere utepajo v glavo otrokom. "Tolmačijo" jim razne bajke iz biblije in negujejo v otrocih udanost in spoštovanje do "visokih glav". Tudi glede davkov za šolstvo si pomagajo. Bogati se udeležijo takih zborovanj in izposljujejo, da se dovolijo zanje čimnižji davki. In ker ni sredstev, trpi vzgoja otrok delavskih staršev. Bogatin je šel na zborovanje, delavec, ki ima kopo otrok, pa je ostal doma ali pa šel na delo, misleč, "bodo že drugi naredili kakor treba". Učitelje se v takih okolščinah najema za 60 do \$70 mesečno, kar je sramotno nizka plača. In kakršna je plača, tak je navadno učitelj.

Denarja za šolske potrebščine tudi ni. Šolske sobe so prenapolnjene. Ko sem bil pred 6. leti prvič izvoljen kot klerk v tukajšnji šolski odbor, so vladale podobne razmere. Sobe so bile natrpane; npr., v eni sobi je bilo 98 otrok. Vsak si lahko misli, koliko pozornosti more dati učitelj ali učiteljica posameznemu otroku. Šolsko poslopje je bilo nesnažno znotraj in zunaj, okrog poslopja prazno zemljišče, ne da bi se ga spremenilo v igrišče. Plače učiteljskega osebja so bile nizke in šolskih potrebščin je primanjkovalo.

Ko smo tem nedostatom vsaj deloma odpomogli, in smo povečali poslopje, izposlovali učencem proste šolske knjige, preskrbeli igrišče in drugo, kar se seveda ni doseglo brez nekoliko povišanih davkov, je bilo od strani premogokopnih družb precej stokanja, in enako je jamral bogati zemljiški posestnik, ki poseduje tri četrtine našega šolskega okraja. Pomagalo seveda ni nič.

Kot sem omenil, šolski odbor uposluje učiteljske moči, in kakršen je odbor, taki so navadno potem učitelji.

Iz prošenj za pozicije, ki jih dobivamo, vidim, da jih 90 od sto navede kot kvalifikacije to, da so aktivni v raznih cerkvenih občinah, in da imajo priporočila od raznih reverendov. Je sicer tudi precej takih učiteljev, ki imajo moderne nazore, toda so primorani igrati hinavce, sicer težko dobe službo.

Ko bi se delavci potrudili dobiti vodstvo v šolskih odborih, bi lahko vposljevali v prvi vrsti sposobne, značajne učiteljske moči, ki ne bi bile prežete z nazadnjaštvom in verskimi ter nacionalističnimi nazori.

Znan mi je slučaj, ko ni mogla dobiti učiteljica, hči premogarja, da si je posedovala najboljše sposobnosti, nikjer službe, ker je bila razglašena za radikalno. Zavedala se je, da je članica delavskega razreda, in to so ji štel v zlo, kajti vedeli so, da ne bo učila otrok v znamenju verskega bigotstva in hlapčevstva.

Dasi je res da imajo učitelji vezane roke in morajo poučevati po redu in v mejah ki jih jim določajo zakoni in razne odredbe predpostavljenih, je tudi res, da najde učitelj vsaki dan lahko sto priložnosti kazati otrokom nesmisel verskih bajk in pa hibe obstoječe uredbe. Učitelji imajo na mladino, in s tem na bodočnost, največji vpliv. Kajti oni to mladino lahko zavedejo na pota verskih predsodkov, nacionalističnih mrženj in militarizma, ali pa jo lahko vzgoje v duhu, da se bo borila za ljudska prava potem ko odraste.

Težkoče "Radnika".

"Radnik", ki je postal dnevnik maja prošlo leto pred konvencijo HBZ., je nabral v fond za dnevnik okrog dvajset tisoč dolarjev, toda vzlic temu ima vedno težji boj za obstanek. V pismu naročnikom, ki je bilo razposlano nedavno, pravi: "Odbor se obrača na vas (naročnika) v nadi, da boste zapopadli resnost situacije in boste šli takoj na delo da se 'Radnik' vzdrži."

V vsakem stavku istega pisma govori o veliki opasnosti. Prispevki, ki so še vedno visoki, so vendarle mnogo nižji kot pred letom dni. Število naročnikov je za par tisoč nižje kot je bilo, a izdatki so vedno enako visoki. Ko se je preselil "Daily Worker" v New York ker v Chicagu ni imel več obstanka, se je selil "Radnik" iz tiskarne imenovanega dnevnika v tiskarno "Adria", toda so prišle neprilike tudi tam, zato je odbor sklenil vprašati za cene in pogoje še v kakšni drugi tiskarni.

Svoječasno, ko je bilo "više novca", so bili "čisti" jako proti oglasom. "Prava radniška novina mora biti bez oglasa", je bila ena njihova "lozinka". Danes so jo vrgli, kakor marsikaj drugega kar je bilo nekoč "edino pravo", v koš, in sprejemajo med drugimi tudi take oglase kakršnih bi "Proletarec" ne priobčil pa če bi bil še v taki stiski. Npr. v oglasu, ki je pokrtil kar pol strani "Radnika", je oglašal švindlerske mazače, ki te preiščejo in natančno doženeje kaj ti "fali" za \$1, in ker imajo mazači navado pronajti, da ti fali to in ono, in da je skrajni čas da se pričneš zdraviti, ti vzamejo potem še marsikakšen dolar, tako da jih za pogrebnika skoro nič ne ostane.

List lahko sprejema oglase, toda ogiba naj se onih ki zavajajo, posebno oglasov, ki obljubujejo revnim, izmozganim delavcem zdravje za en dolar, potem pa jih švindlerji ozdravijo dolarjev, bolnik pa je bolj bolan kot poprej. "Radnik" bi moral biti vsaj toliko komunistična novina, da ne bi priobčeval oglasov, ki niti navidezno niso nedolžni. Pomagati brezvestnemu jemati delavcem in to celo bolehnim delavcem, na tak način dolarje iz žepa prav gotovo ni "radniško svjestno".

Oglašajte priredbe društev in drugih organizacij v "Proletarcu".

IVAN VUK:

POL ŠTIRI...

(Konec.)

Stara streha se je pod spretnimi rokami strehokrovca kar sama razkrivala, tako, da Skopuška ni utegnil spravljati stran slame in se je ta kupčila pod kapom in segala mladane do izpod kapa. Zraven te nagromadene slame, je bil majhni, okrogli Skopuška še manjši.

Ko je Fricko razkril vso streho, je začel kriti. Njegov glas je zvenel enakomerno, pojoče:

"Stric, šopico."

Za trenutek zopet:

"Šopico."

Za sekundo na to:

"Gožico . . . Dve šopici . . ."

Skopuška je skakal, prevezaval iz velikih šop majhne šopice in jih metal krovcu. Šlo mu je izpod rok. Zadovoljen je pomislil, da je naredil dobro, ker je odpravil viničarko. Ji vsaj ne bo trebalo dajati hrane.

Ko je bila prva postat gotova, je začel drugo. Pljunil je na dlani in rekel na tihem:

"Tako. Sedaj bomo pa rekli ena."

Njegove roke so začele migotati, slama se je kar prijemala lat. Bilo je, kakor da ni vezal, ali pa le tuhtam. Tako hitro je delal. In venomer kričal:

"Stric. Šopico, gožico . . . šopice . . ."

Skopuška se je jel potiti. Odvrgetel je telovnik in razgalil prsa.

Fricko se je nasmehnil in zaklical:

"Šopico . . . Tri šopice . . . Gožice . . ."

Pridržal je roko, da lovi, kakor po navadi. Njegov obraz je bil zlobno resen.

"Vročje mu je," je pomislil, "Kakor je bilo meni, ko sva dirjala v ta 'Vrh'." Glasno pa je zaklical:

"No, kaj je, stric? . . . Dan gre, dan gre, jaz pa nimam šopic. Tistih triintrideset šop na tak način ne porabim, stric."

Skopuška je brisal znoj z lica. Ko mu je pa čimbolj zalival oči, je skočil v vinograd in klical:

"Neža . . . Za božjo voljo, Neža, hitro pridi!!"

"Tako," se je nasmehnil Fricko, "Viničarki sem že pripravil zaslužek za danes."

Tretja postat je šla zopet bolj počasi, tako, da je Skopuška začel misliti, če le ni prehitro poklical viničarke. Ali zato je četrta postat zopet uspevala naglo . . .

Ob desetih, ko je bil čas južine, je prinesel Skopuška na streho ročko vina in kos rženega kruha.

"Pje, da ti povem po pravici . . . Dopadeš se mi, pa preveč ravno tudi ne."

"Kaj se vam pa zamerim," je vprašal Fricko.

"Šment naj ti podava."

Fricko se je nasmehnil in južinal. V ročki je bilo vino, kislo in bersnato.

"Dobro 'olje' imate res," je rekel, ko je naredil požirek. Ali Skopuška mu ni odgovoril. Imel je namreč to dobro navado, da ako ni bilo potrebno slišati, ni nikoli slišal.

Ali Fricka je jel boleti trebuh.

"Hudič te jaši s tvojim 'oljem'," je pljunil po novi strehi. Trebuh pa ga je bolel vedno bolj. Kar grizlo ga je. Naposled je vzdiknil:

"Hej, stric! Sedaj pač ne pomaga nič več! Tisto 'kačo' iz kota sem k meni, ali pa grem domov."

"Kaj pa je, kaj pa je, pje," je hitel Skopuška.

"Tisto 'olje' mi je pokvarilo čreva."

Skopuška je zmajal z glavo, čudeč se čudoviti izbirčnosti krovca in odšel vzdihovaje po steklenico.

Fricko je napravil dva tako strašna požirka, da so se Skopuški zasolzile oči. Nato je hotel zopet odnesti steklenico, ali Fricko jo je zataknil v streho.

"Le pustite to tu, stric. Ročko pa lahko vzamete!"

In niti ni pogledal več strmečega Skopuška, ki je stal, kakor okovan.

Za obed je Fricko pričakoval, da se torba Skopuške izprazni. To ga ni varalo. Ona se je izpraznila. Ko pa je zagledal mesto mesa iz tujne vzetege le pogače-kvasanice in na mizi pripravljen fižol z jesihom, oljem in čebulo, ni vedel, ali bi se prekrizal, ali kar tako začel jesti. Ročke se pa ni niti dotaknil.

"Naj bo, kakor bo," je rekel vdano.

Večerni blesk solnca, zahajajočega daleč v kotu zelenega pohorja, ki se je videlo z "Vrha" kakor temnozelenena senca, je kaj lepo božal novo streho.

Skopuška si je otrli čelo:

"Slava Bogu! Gotova sva!"

Nato je z notranjo zadovoljnostjo pristavil:

"Šop ni ostalo nič, pje."

Fricko je odgovoril:

"Delal sem po vasi želji, stric, zato tudi ne boste smeli biti hudi."

"Kaj bom hud," je mahnil Skopuška z roko." Samo da sva gotova in je pokrito. Pje, triintrideset šop je bilo. Nisi še jih imel, pje. In niso bile drobne."

"Res je. Nisem še jih imel. Pa tudi pokrival še nisem nikoli tako."

"Delavec si, kar je res, je res!"

"Ampak slab, če moram delati, kakor hoče gospodar."

"Kaj slab. Pje, zlate so tvoje roke. Delavec, ki dela, kakor želi gospodar, je pravi delavec. To si zapomni pje."

"Potem pač odgovarja za delo gospodar!"

"Zato pa je pri delavcu, da ga nadzira."

Fricko je majal z glavo.

"Jaz pa tako nisem navajen. Kadar delam tako, kakor jaz hočem, vem, da je delo nekaj vredno."

Skopuška se je veselo smehljalo.

"Pa naj bo. Samo pri meni si le po mojem delal. Ne zameri. Zato pa poskusiva sedaj tistega z osmega leta."

Ko je natočil kozarec, ga je z nekako pobožnostjo dal Fricku.

"Poskusi ga, pje."

Fricko je pil in cmoknil z jezikom:

"Tega le bi mi dajali, pa bi me ne bolel trebuh."

"Glava bi te bolela, pje, glava in streha bi ne bila pokrita . . . Na, še enega. Delala sva. Končala sva. Izpij da greva."

Fricko je izpil. Zloben je bil izraz njegovega lica. "Tudi viničarka je bila pridna. Ali ona ničesar ne dobi?"

"Kdo pravi . . . O, naši viničarji ne stradajo vina, če smo mi v 'Vrhu'!"

Vzel je tisto ročko, v kateri je Fricko dobil dopoldan bersnato vino in jel natakati iz nekega drugega sode.

"Ali je v tistem sodu tisto, po katerem bole čreva?"

Frickotov glas je bil nesramen.

Skopuška ga je pogledal in zadrega se mu je videla na obrazu.

"Glej šmenta . . . Ali si videl," je govoril, prikrivaje zadrego. "Samo eno kupico z osmega leta sem ga, pa me že daje."

Vlil je vino nazaj v sod.

"Stric," je rekel Fricko. "Pridna je bila, sami ste videli. Privoščite ji 'olja'. Naj ve, da sva danes delala s triinštridesetimi šopami."

Skopuška je prestopil z noge na nogo.

"O, seveda ji dam! Kako pa si mislil?"

Jeceljajoč je govoril in silno težko se je sklonil k pipi.

Viničarka se je glasno zahvalila za ročko vina in Fricko je v tisti zahvali slišal začudenje.

"Začudiš se še le, ko poskusiš," je pomislil in vesel je bil večera.

Bilo je že temno, ko sta prišla v Batinovce Skopuška in Fricko.

Pri večerji je vprašal Fricko, gledaje na uro:

"Ura pa zopet gre?"

"Gre zopet, gre. To je vedno tako. Nekaj časa gre, potem pa zopet obstoji. Ima pač svojo voljo," je razlagal smehljajoč se Skopuška. To je tudi krivo, da si ne kupimo nove. Vedno se zanašamo na staro. Posebno sedaj, ko je tako vse drago in vedno kaj treba. In delavci so danes tako, no . . ."

Skopuška se je prekinil nalašč in prijel za kupico:

"Pij, pje . . ."

Ko je vnovič natočil kupico in so odmolili, je rekel:

"Še enkrat ti lepa hvala, pje Jurij, da si mi pokrtil 'Vrh'. Pij še in povej, koliko sem dolžan."

Fricko je dvignil kupico in nekoliko pomislil. Nato pa rekel z vsakdanjim glasom:

"No . . . dva kovača, ker imate tako dobro vino."

Ko je Fricko odšel, se je Skopuška počesal po glavi in smehljaje rekel Urši:

Vidiš, da res ni drag, Urša . . . In delaven . . . Nekaj pa je pomagalo tudi vino."

Urša je prikimala.

"Kmet mora vedeti gospodariti," je rekla in pospravljala z mize.

Zgodi se včasih v šentmartinški fari in tudi v Rožičkem vrhu, da zapišejo vetri. Včasih samo eden, včasih več in se pode po "Vrh" kakor razposajeni otroci. Najrajši pa po slemenih viničarij.

Tako se je zgodilo tudi kakšne tri tedne po tem, ko je bil pokrit Skopuškin "Vrh", da sta se pripodila kar dva vetra in trčila skupaj ravno v Rožičkem vrhu nad slemenimi hiš. Morala sta biti kaj divja, ker sta slemena kar trgala, kakor fantje na vasi plotove, ko se spoprimejo. In tedaj se je jela primikati streha Skopuški viničarije, kakor plaz. Druga postat je začela na tla in streha je pokazala svoje nagoto. Tudi četrta postat in šesta ter pol osme je zdrčalo na tla.

Viničarka se je silno prestrašila. Viničar pa je pogledal, pokimal z glavo in djāl:

"Fricko je pokrival, to se vidi."

Nato pa je še dodal:

"Bog ve, za kakšno stvar je izplačal Skopuško. Pol štiri postati so šle."

Nato je oblekel suknjo in se napotil v Batinovce, da sporoči gospodarju, kaj je naredil veter.

Skopuška je prebledel, ko mu je viničar povedal, kaj se je zgodilo, Urša pa je sklenila roke.

"Pol štiri postati," je rekla. "Ježus Marija, to je človek."

"Skopuška jo je pogledal in ni se smehljajal:

"Nikdar več mi ne bo pokrival tisti Fricko, to pa že rečem. Sedaj vidiš, kako je streha pribita."

Za trenutek je dodal:

"Zdelo se mi je, da nekaj ni v redu, ko je le tako sakramensko naglo pokrival."

Oblekel je suknjo in kakor borec se z nečim nevidnim je stisnil pesti in zapretil.

"Pokažem mu."

In odpravil se je naravnost v Mačkovce, k Fricku. Še ni niti prav vstopil v sobo, je že zagovoril in na ustih so se mu poznale sline:

"Pje . . . Tožil te bom, če takoj ne greš in popraviš."

Fricko je samo malo zmigal z očmi in rekel sam pri sebi:

"Pol štiri . . ."

Glasno pa je djāl:

"Stric, zakaj bi me tožili?"

"Kaj se pretvarjaš? Na očeh ti vidim, da veš."

"Mogoče, da vi čitate na očeh. Jaz pa znam samo knjige, zato na očeh ne znam. Prečitajte prosim, da bom vedel."

In pogledal ga je tako na veliko, da je Skopuška nehote spustil korak nazaj. Rekel je srdito:

"Kako si pa pokrival moj 'Vrh'?"

Fricko je razširil roke:

"Po vaši volji. Rekel sem vam takrat, da sicer nerad delam po volji drugih, ali takrat sem delal, ker ste tako zahtevali. In rekli ste, da to nič ne de, samo daje pokrita."

"Kaj?" je vzkliknil Skopuška. "Zahteval da sem? Da polštiri postati samo prisloniš na late?"

Fricko je stegnil vrat in sunil z glavo naprej:

"Pol štiri pravite? . . . Zakaj pa ne cela streha, stric? Celo streho sem pokrival."

Skopuška je zamolčal. Hotel je povedati, a ga je naenkrat stisnilo v grlu in mu ni dalo zgovoriti.

Fricko pa je stopil bližje in vprašal nedolžno:

"Morda pa zopet stoji tista starinska ura, ki je imate za spomin. Veste, pa se je zgodilo. Nisem prazen, ali to pa vem, da imajo včasih take starinske ure svoj pomen, ako obstoje. In pa veliko moč."

Skopuška je prestopil z noge na nogo, kakor takrat, ko je za viničarko natočil "olja". Nič ni rekel, nego je sopihnil skozi nos, se obrnil in odšel.

Fricko je stopil za njim in odprl usta, da ga še spomnil na bersnato vino, a se je naenkrat vzdržal. Obstal je v veži.

"Spomnil se je," je djāl tiho. "Spokorjenega grešnika pa se naj blagoslavlja."

Pol štiri postati je pokrival strehokrovec Samojov iz sosednje malotedenske fare. Ugibal je zaman, zakaj se vse ostale postati tako trdno drže lat, a teh pol štiri se pa ni moglo. Viničarka, ki mu je stregla, tega ni znala razjasniti, dasi je hvalila strehokrovec Fricka, Skopuška pa ki bi mu morda znal razložiti, ni bilo v "Vrh".

Tako mu je to ostala skrivnost.

Ako veste za list ki prinaša boljše gradivo kakor "Proletarec", ga naročite.

Demagogija "Radnikovih" urednikov.

Člani odbora jugoslovanske sekcije workeraške komunistične stranke vedo, čemu zmerjajo drug drugega s špijoni, provokatorji in kruhoborci. Gotovo so toliko skupaj da se dobro poznajo, kajti ako se ne bi poznali kot se, bi ne obkladali drug drugega s tako "nekomunističnimi" nazivi.

Odsev te skupine, katero je brezuspešno pomirjeval več let pokojni Ruthenberg, je dnevnik "Radnik", ki je eden najslabše urejvanih jugoslovanskih listov v Ameriki — in veliko je slabo urejvanih! V izdaji z dne 10. marca je priobčil uredniški članek z večjim tiskom kot običajno, kateremu je dal naslov "Petdeset novih mučnikov", in nato pojasnjuje, da je 50 italijanskih komunistov obtoženih vsled propagande za nasilno zrušenje fašizma.

En odstavek "Radnikovega" članka se glasi:

Med petdesetorico obtoženih ni niti enega socialdemokrata, vsi so komunisti. In čemu so se fašisti tako zagnali samo proti komunistom? je vprašanje, ki se nam usiljuje. Odgovor je enostaven: edino italijanska komunistična stranka ima svoj proletarski revolucionarni program v borbi proti fašizmu, program ki je v stanju zbrati široke mase italijanskega ljudstva pod vodstvom komunistične stranke."

Ni jim zameriti, če se še niso prenaledili fraz. Nekaj drugega pa je, kadar te vrste "revolucionarji" pod svojo lažikomunistično masko namenoma in preračunano lažejo. Petdeset komunistov je obtoženih, in med njimi ni niti enega socialdemokrata, poudarja "Radnik" in enako pred njim in za njim drugi sorodni trabanti. Dokaz je torej jasen: Mussolini je v strahu samo pred komunisti, a socialiste — ti so seveda njegovi zavezniki, če bi bilo to kar piše "Radnik", resnica.

Dokazano je, in svetu poznano dejstvo, da je Mussolinijev režim ves čas divjal največ proti socialistom, da je proglasil unitarsko socialistično stranko za izvenzakonito in prepovedal vse njene liste. Stotine socialističnih voditeljev in agitatorjev je padlo pod fašističnimi noži, med njimi tajnik unitarske socialistične stranke Matteotti. Ko je fašizem divjal proti socialističnem gibanju najhujše, je bil napram komunističnemu zelo oprezen, in to ni nikaka tajnost. Ameriški poročevalci so to opreznost pojasnjevali sledeče: Mussolini ne mara komunistov, a jih ima vendarle rajše kot socialiste; prvi so mu v korist, ker jih rabi za bavbav — češ, glejte, kako potrebno je, da vlada Italijo fašizem, ki skrbi za red in mir, dviga ugled dežele in njeno blagostanje, ter jo varuje pred boljševisko anarhijo. Drugi, to je socialisti, pa so bili politično premočna sila, in zato ni fašizem prezrl nobenega sredstva v borbi proti njim.

Ako hočemo biti pravični, je treba priznati pri tem tudi dejstvo, da je komunistično puhtenje vročih besed v Italiji imelo za posledico kaos v delavskem gibanju in porod fašizma, in da je isto puhtenje škodilo največ gibanju, ki bi imelo biti v borbi proti fašizmu najjačje. Komunisti v Italiji imajo torej dve veliki zasluge, in nobena ni koristila delavstvu.

Ali kaj storite za razširjenje Proletarca?

E. V. Debsov spomenik — radio postaja.

Eden izmed največjih borcev za pravico, za svobodo govora in tiska, je bil v zgodovini te dežele pokojni Eugene Victor Debs. In kakor postavljajo spomenike drugim, jih bodo v raznih krajih dežele tudi Debsu. Toda spomeniki iz bron in marmorja so samo spomeniki, ki molče oznanjajo sloves človeka, katerega predstavljajo.

Socialisti v New Yorku in drugi borci za svobodo tiska in govora pa so sklenili zgraditi Debsu spomenik, ki bo živo oznanjal njegove ideje.

Socialistična stranka že dolgo čuti potrebo razširiti svoj glas s pomočjo najnovejših tehničnih pripomočkov, in eden teh je radio. Razun par izjem kontrolirajo bizniški interesi vse radio postaje v tej deželi. Veliko teh je zvezanih med seboj in so vposlednje največ v reklamne in propagandistične namene. Vse si konkurirajo z muzikaličnimi programi, da pritegnejo slušatelje, ker se jim gre pač za oglašanje stvari, ki jo prodaja lastnik postaje. V propagandi pa so enotni. Besedniki kapitalističnih interesov imajo glavno prednost; na drugem mestu so duhovni raznih ver, na tretjem pa kaki predavatelji, kateri vmešajo v svoje govore propagandistične tendence bolj od strani in po malem. Zalo redkokedaj pa dovolijo nastopiti kakemu liberalcu in še manj socialistu. V New Yorku sta dali socialističnemu kandidatu za guvernerja Norman Thomasu tekom prošlih kongresnih volitev samo dve postaji priliko govoriti. Obe sta morali prestat precej nepriliko radi tega, kajti graja, ki so jima jo nametali kapitalistični interesi, ni izostala.

Že dalj časa tega je eksekutiva socialistične stranke zaključila, da prične s kampanjo za zgraditev velike radio postaje, ki bo širila socialistični glas. V ta namen se je vršilo v New Yorku več sestankov, katerih so se udeležili zastopniki socialistične stranke, raznih naprednih unij, listov itd., ne samo iz New Yorka ampak iz raznih držav. Zaključili so, da se s kampanjo takoj prične, in je sedaj že par tednov v teku. Ta radio postaja, ki bo imela veliko oddajalno moč, bo Debsov spomenik, in se bo imenovala Station W-DEBS. Vpotebljavana bo za propagiranje idej in načel, katerim je Debs posvetil pol stoletja svojega življenja. Fond, v katerega se zbirajo prispevki za to postajo, se imenuje Debs Radio Memorial Fund. V upravnem odboru, ki so ga izvolili zastopniki iz 48. držav ameriške unije, so predstavniki socialistične stranke, unij in drugih delavskih organizacij. Predsednik upravnega odbora je Norman Thomas, direktor Lige za industrialno demokracijo; Morris Hillquit, blagajnik; August Gerber, tajnik, vsi trije v New Yorku. Drugi člani odbora so, James H. Maurer, Harrisburg, Pa.; John Haynes Holmes, New York City; Albert F. Coyle, Cleveland, Ohio; A. M. Todd, Kalamazoo, Michigan; John Whitlock, Chicago, Illinois; B. C. Vladeck, New York City; Theodore Debs, Terre Haute, Ind.; Victor L. Berger, Milwaukee, Wis.; Harriot Stanton Blatch, New York City; Robert Morris Lovett, Chicago, Illinois; Harry F. Ward, New York City; A. Philip Randolph, New York City; Elizabeth Gilman, Baltimore, Md.; William Mitch, Terre Haute, Ind.; Joseph Baskin, New York City; Sidney Hillman, New York City; Abraham Baroff, New York City; Upton Sinclair, Long Beach, California; Abraham Ca-

han, New York City; Cameron King, San Francisco, Cal.; Roger Baldwin, New York City.

Tudi socialisti v Wisconsinu so se že pogajali z neko družbo ki lastuje radio postajo v Milwaukeeju in jo je pripravljena prodati. Poročali so, da je zahtevala zanjo \$30.000. Stroški za Debsovo postajo so preračunani na \$250.000.

Dosedaj ni bilo posebnih omejitev glede novih radio postaj, in zato so rasle v stotinah po raznih krajih dežele. Imajo jih metropolitanski dnevnik in tudi nekateri tedniki, razne tovarniške družbe, avtomobilske firme itd.

Nedavno pa je kongres sprejel zakon, ki daje vladi moč kontrolirati radio postaje ter odvzemati ali dajati koncesije za gradnjo novih postaj. Gotovo je, da se bodo vladajoči krogi trudili ohraniti ta instrument samo zase, in gotovo je, da na njihovih postajah ne bo čuti glasu v prilog ljudskih interesov.

V Chicagu ima svojo radio postajo čikaška delavska federacija (zveza unij v Chicagu), ki je namenjena v glavnem za unijsko agitacijo kakor jo zastopa A.F.L.

Postaja, kakršno ima v načrtu omenjeni odbor, bi bila nujno potrebna, in ob enem bo ona Debsov spomenik, ki bo živ glasnik njegovih načel.

Čudna so pota božja....

Na konvenciji KSKJ., ki se je vršila jeseni 1926 v Pittsburghu, je bila soglasno sprejeta resolucija, s katero je zahtevala od ameriške vlade, da naj podvzame kakršnekoli korake, ki so potrebni za varovanje ameriške lastnine in življenj v Mehiki.

V tem prevelikem navdušenju za interese Wall Streeta je čisto pozabila na interese svojega članstva. Nekaterim, ki bi v korist jednote zaslužili izključenje, je dala nagrade. Odšli so v svoje urade in se potegovali naprej "za varstvo ameriških interesov v Mehiki" in pri tem pridno ščitili svoje privatne interese v KSKJ.

Neki zelo nerodni in neprevidni župnik, ki je moral utihniti in sedaj pije še bolj kot poprej, je pričel z gonjo proti "komišnu", naperil pa jo je proti SNPJ. Ko ga je slednja pritislila ob steno, se je zvijsal, da komišnen se dobi, in pri tem sumljivo namigaval na "vse" slovenske podporne organizacije. A s prstom pa je kazal še vedno le na "rdečo" jednoto.

Za kulisami se je nekje nekaj pletlo. Božji mlini se niso hoteli ustaviti.

Glasilo K.S.K.J. z dne 4. januarja 1927 je priobčilo sledečo notico pod naslovom "V pojasnilo":

"Zadnje čase se veliko piše o Jednotinem investiranem denarju in od komišna. To sicer meri na drugo organizacijo vendar pa sapa nanese ta ohlip in glas po vetru tudi na našo K.S.K.J. Ker je dopisnik večkrat omenil "Vse slovenske jednote", in ker sem bil jaz kot glavni predsednik že večkrat opozorjen, da naj zahtevam preiskavo od investiranega denarja, sem to sedaj odgovdil, in do seje gl. odbora bom lahko prišel z odgovorom na dan, kako je vložen naš jednotin denar. — Anton Grdina, gl. predsednik."

Gl. predsednik Grdina pa do seje ni prišel na dan s takim odgovorom, kakršnega bi moral dati. A dali so ga drugi, in skrbeli bomo, da kapitalistični lakaji v KSKJ. ne bodo tako kmalu pozabljeni. Ako bi gl.

predsednik Grdina hotel, bi moral seji poročati to, kar sedaj poroča Mr. Zulič, bivši in sedanji gl. odbornik KSKJ.

Proletarec je že pred leti konstatiral, da se v KSKJ. gospodari bolj v interesu par posameznikov kakor članstva. To nismo rekli samo enkrat. In rekli smo nadalje, da so v gl. odboru člani, ki VEDO, da je nekje v gl. odboru in v uradu nekaj zelo kričeče gnilega. A so molčali. Tudi dr. Grahek, član gl. odbora KSKJ., je molčal. Tam, kjer ni potrebno, vpije in se duša. Kjer bi pa bilo, zbolji, da se na ta način ogne seje in ostane "nepristranski". A bo vsem uneslo. Več prihodnjič.

"A. D." se zgraža nad komunističnimi shodi v Slovenskem narodnem domu.

"Ameriška Domovina" se je bridko razjokala, ker je "The Plain Dealer" priobčil novico, da se bo komunistični spominski shod za pokojnim C. E. Ruthenbergom vršil v Slovenskem narodnem domu. Zgraža se kar v dveh člankih in argumentira, da so taki shodi, razglašeni v angleškem časopisju, slovenskemu narodu v Clevelandu v veliko škodo, seveda, ako se vrše v Narodnem domu.

Še par takih člankov, pa S.N.D. res ne bo več na razpolago komunistom. Ako se uganjajo v njemu verske ceremonije, je to pravilno, kajti naš narod ne bo zgubil ugleda. Delodajalci radi vidijo, če so delavci dobri, pohlevni in pobožni.

Mi ne odobravamo taktike in metod komunistov. Je nasilna, in če bi mogli, bi tudi oni preprečili shode kakršne odobrava Pirc, kakor bi on zatrl njihove. Ampak za svet je boljše, da pustimo drug drugemu povedati svoje, pa bilo to magari v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu. Komunisti so imeli v njemu že precej shodov in priredb, Daily Worker in Radnik je po St. Clairju bolj razširjen kakor npr. "Prosveta", a komunistov je vzlic temu tam okrog zelo zelo malo. Tujec bi mislil, da jih je mnogo, pa se bi zmotil. Lojze lahko brez skrbi zagotovi visoke kroge v Clevelandu, da velika večina Slovencev ne goji nobenih prevratnih idej, pač pa glasuje za demokratsko in republikansko stranko. To lahko dokaže s številkami in vse bo dobro. Čemu si bi kratil spanje po nepotrebnem ko je rešitev tako enostavna in lahka!

Županske volitve v Chicagu.

Aprila bomo v Chicagu volili novega župana. Trije kandidatje se potegujejo za to čast: dva republikanska in en demokrat, sedanji župan Dever. Thompson je njegov glavni nasprotnik. Robertson je "neodvisen" republikanski kandidat. Vsi trije pripovedujejo drug o drugem same nečastne stvari, in Thompson ter Dever se odprto zmerjata s krukrom. A ljudje, ki imajo pri volitvah vendarle glavno besedo, bodo volili za enega izmed krukrov. Pred 4. leti so dali socialističnemu kandidatu samo 50.000 glasov, onemu, ki ga danes kruki zmerjajo s krukrom, pa so jih dali več sto tisoč.

Kar socializem pribori, mora tudi braniti.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPIŠI.

IZ KRAJA V KRAJ, A NE ZA ZABAVO!

SOUTH FORK, PA. — Nešteti se dogodi, da se morajo v borbi za kruh seliti iz kraja v kraj. Moji prejšnji dopisi so bili iz St. Michaela, Pa., in ta je iz South Forka. Že v prejšnjih sem poročal, da je edina opora ki jo imajo premogarji v St. Michaelu, Miners Benefit Society, ki sicer ni unija sama na sebi, kar pove že ime, a je vendar v enem ali drugem oziru funkcionirala kot strokovna organizacija. Unija U. M. W. v St. Michaelu ni dovoljena. Izselil sem se pod pritiskom, ker se nisem hotel ukloniti superintendentu. In ako človek noče da bi mu klecnila kolena, in če so ljudje brezbržni ter si mislijo, kaj pa se toliko žene, ko ve, da ne bo nič opravil, mu ne preostane drugega, kakor da zmeče skupaj kar ima, in odpotuje. Družina seveda z njim.

Ko to pišem, se v tej naselbini še nisem toliko seznanil da bi vedel koliko šteje Slovencev, a baje ne več kot šest družin. Več pa je Poljakov in Slovakov. Kakih razprtij med narodnostmi nisem opazil, kar je menda zasluga unijskega lokala, ki neguje solidarnost med premogarji kolikor največ mogoče.

Premogovniki obratujejo s polno paro, a nihče ne ve, kako dolgo bo to trajalo. Danes delaš, jutri ti mogoče sporoče, da je prišlo tako in tako naročilo. — Kraj je unijski.

V St. Michaelu so postale razmere neznosne za človeka, ki se zaveda krivic. Delaš npr., kot delam že jaz, petindvajset let za premogovniške barone, in vse kar imaš od tega četrstoletnega garanja je izčrpanost in skrb, kje dobiti sredstva za kruh jutri. Kako naj udano trpiš naprej in naprej, ne da bi se potožil? Eni lahko prestanejo, kadar pa jim je prehudo, jadu-kujejo. O organizaciji ne mislijo, da bi pa čitali liste kot sta Proletarec in Prosveta, to se jim zdi ne samo nespametno, ampak popolnoma odveč. Priganjanje, kateremu je človek izpostavljen pri delu, vpitje priganjačev, oblastno nastopanje superintendentov, nestalno delo — ali niso že to dovolj veliki vzroki da bi moral spoznati krivice ki se mu gode? Pa ne spozna! In kadar se jezi, se jezi kar tako brez premisleka, največkrat bolj nad socialiste kot na koga drugega — češ, čemu pa mi ne pomagajo? Je pač nevednost, ki kraljuje, in izkoriščevalci ne bi mogli nikamor brez njene pomoči. Nevednost je kriva, da ljudje nimajo nobenega poguma, nobenega smisla za organiziran nastop, in da ne vedo kaj hočejo, dasi vedo sempatam kaj nočejo. Gospodarji, ki hočejo da ljudstvo ne pride do spoznanja, mu narekujejo, kaj sme in kaj ne sme čitati, v katere organizacije sme, in v katere ne sme, za koga sme, in za koga ne sme glasovati.

Dne 1. februarja so nam na St. Michaelu brez kakih ceremonij sporočili redukcijo. Pokorite se, ali — In se nisem podal. Vrhovni priganjač pa je nastopil kot da sem pes, ne človek. Delaš in delaš, zato da dobiš nekaj za kruh, drugo je profit za druge. Izrabljal svoje sile do skrajnosti, in nekomu to koristi, ker se njegovo bogastvo veča. In tudi tvoja mizerija je večja. Ljudje pa pravijo: "Saj se ne da nič narediti." Še predno mislijo na boj, že se vidijo v duhu

poražene, in še predno poskusijo vstati in reči, mi smo ljudje, mi delamo, mi hočemo pošten delež svojega produkta, že se jim od strahu na to misel noge še bolj zašibe, obrazi jim postanejo še pohlevnejši, in vse je tako mrtvo žalostno — delaj in jej, ko pa ne boš mogel več ne prvo ne drugo, umri.

Ni namen teh vrstic koga žaliti. Pokazal bi rad sliko tako kot je, dasi ni povsod taka. Vedno tudi ne bomo na tleh. In čim manj bo hlapcev, čim bolj se bo delavsko ljudstvo zanimalo za znanje in za svoje probleme, toliko prej bo slika, ki sem jo opisal prej, odpravljen, in nastala bo druga, ki bo v ponos delavca. — *Henrik Pečarič.*

DESETI BRAT PRIDE V WAUKEGAN V NEDELJO 20. MARCA.

Socialistični klub št. 45 v Waukeganu vprizori v nedeljo 20. Marca v S.N.D. Jurčičevo Govekarjevo dramo "Deseti brat" v petih dejanjih. Igra se vrši na Dolenjskem v času, ko je romantika hladila zaljubljene ljudi. Mlad študent Kvas je pri grajščaku Benjaminu za domačega učitelja. Tam se zalubi v grajščakovo hčer Manico in ta mu ljubezen vrača. Marijan, sin sosednega grajščaka Piškava tudi ljubi Manico, zalezuje jo in pronajde, da mu je reven študent ljubezenski tekmeč. Ves potrt je vsled tega, zjoka se in obljubi maščevanje. Martin Spak, deseti brat in capin, ki hodi bos okoli, s čevlji preko ram, brez doma, daje za pijačo da od mize teče in zakopava zaklade, se tajinstveno igra z usodo Marijana, Manice in Kvasa. Zasmehovalno pove Marijanu (svojemu bratu), da Manico nikdar ne bo dobil. Dejanje se bliža koncu, katastrofa prihaja! Na Oberščakovemu griču se dogodi bratomoren uboj. Kdo je morilec desetega brata, kdo je pobil Marijana? Deseti brat umira v koči Krjavlja. Martin pove študentu Kvasu skrivnosti in mu izroči tajinstvene dokumente. Tudi grajščak Piškav pride k smrtni postelji desetega brata — capina — (svojega sina) — ali prepozno je, sin je mrtev, berač nima več skrivnostnih listin. Grajščak Piškav — Kaves, je vsled smrti Martina zgubil vso preteklost in prihodnost in se vsled slabe vesti ustrelil. Le radi ranjenega Marijana, sina grajščaka, pride sodnik Mežon in — konec je romantičen. Krjavelj je poseben karakter v tej igri, kaj šele star pijan študent Dolef in kmetje, ki ga iz dolgega časa radi pijejo. Vloge so v dobrih rokah, vstopnina je majhna. Vi ki ljubite preteklost, pridite dne 20. marca v S.N.D. v Waukeganu, da se povrnite za par ur v nekdanje romantične čase, ki so bili, in jih ni več.

Za publikacijski odsek,

Rudolf Skala.

KNJIŽNICA IN ČITALNICA "NAPREJA".

MILWAUKEE, WIS. — Socialistični pevski zbor "Naprej" je ustanovil pred leti s sodelovanjem socialističnega kluba knjižnico, ki je bila tiste čase najbrž ena največjih slovenskih knjižnic v Ameriki. V medvojni dobi, ko so aktivnosti klubov nekako prenehale, je postal tudi zbor "Naprej" bolj pasiven kakor aktiven. A to se zopet spreminja. Po njegovi petnajstletnici, ki jo je obhajal decembra 1926, nadaljuje z de-

lovanjem, kakršnega se je zopet poprijel v preteklem letu, in tesno sodeluje s klubom št. 37 JSZ.

Obnovil je tudi knjižnico, oziroma čitalnico. Večje število knjig je posodil pred meseci knjižnici sheboyganskega kluba, a jih je še vedno par sto na razpolago tudi tukaj. "Naprejeva" knjižnica se nahaja v uredništvu "Vestnika", 442 National Ave., kjer si lahko stari člani izposodijo knjige. Vsakdo, ki želi, lahko postane član. Vsakdo se mora obvezati, da v slučaju ako knjigo poškoduje isto plača. Pristopnina je 50c, in članarina 25c mesečno. Prejšnji člani plačajo 25c mesečno, kakor poprej.

Rojaki, ki žele čitati dobre knjige, naj se zgledajo v uradu omenjenega lista kadarkoli čez dan ali pa v soboto popoldne. — P.

Kampanja za razširjenje "Proletarca".

Izkaz poslanih naročnin do 12. marca.

	Število naročnin.	Celoletne naročnine.
Soc. klub št. 1, Chicago, Ill.	13	10 ½
Joseph Radelj, West Allis, Wis.	10	8
John Krebelj, Cleveland, O.	9	5 ½
Geo. Smrekar, Aliquippa, Pa.	4	3 ½
John Lamuth, Muse, Pa.	5	3
Marko Tekavz, Canonsburg, Pa.	3	3
Anton Zornik, Herminie, Pa.	3	2 ½
John Lamuth, Detroit, Mich.	2	2
John R. Sprohar, Clinton, Ind.	2	2
Frank Bregar, Avella, Pa.	1	1
Lawrence Selak, Collinwood, O.	1	1
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	1	½
Skupaj	54	42 ½

Klub št. 1.—Posamezni člani dobili naročnin:
Frank Udovich, 7—6; A. F. Žagar, 5—3 ½; Vinko Ločnikar, 1—1.

Listu v podporo.

V. Izkaz.

Chicago, Ill.: John Drzich \$2.20.
Cicero, Ill.: Martin Mihelich 25c.
Neffs, O.: Klub št. 26, J. S. Z. \$2.
Indianapolis, Ind.: Louis Sasek \$1.
Girard, O.: Klub št. 222, J. S. Z. \$1.
Waukegan, Ill.: Klub št. 45, J. S. Z. \$8.30; Mrs. John Zabukovec \$1, skupaj \$9.30.
Cleveland, O.: Paul Modic \$2; John Filipich \$1.50; Frank Vidrich \$1. (Poslal J. Krebelj), skupaj \$4.50.
Jerome, Pa.: Joseph Tursich \$3.
Toptiff, Utah: 25c.
Herminie, Pa.: Klub št. 69, J. S. Z. \$2; Frank Sedminek 50c, skupaj \$2.50.
Yukon, Pa.: Joseph Robich \$1.30.
Gillespie, Ill.: John Krainz 50c.
Milwaukee, Wis.: Frank Zajec \$2.
Canonsburg, Pa.: Po \$1: M. Tekavz, Fr. Majzelj, Alb. Karničnik, J. Jereb; po 50c: J. Kirn, J. Česnik, J. Česnik, P. Česnik, J. Vrček, J. Pavšič, Mimi Pavšič, Fr. Ipavec, A. Mavrič, T. Delost, J. Baloh; po 25c: Fr. Tomšič, T. Rozini; Fr. Žele 15c. (Poslal Marko Tekavz), skupaj \$10.15.
Collinwood, O.: Lawrence Selak 60c. Skupaj v tem izkazu \$40.55. Zadnji izkaz \$203.18, skupaj \$243.73.

V nedeljo 8. maja konferenca J. S. Z. v Sheboyganu.

Klubom J. S. Z. in društvam Izobraževalne akcije JSZ. v severnem Illinoisu in južnem Wisconsinu na znanje.

Druga konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ., katere delokrog je v naselbinah severnega Illinoisu in južnega Wisconsinu, se bo vršila v nedeljo 8. maja v Sheboyganu, Wis.

Čas, kedaj pričnemo zborovati, prostor in drugo sporočimo pravočasno.

Potne stroške delegatov plačajo klubi, oziroma društva, katera jih pošljejo. Do zastopstva na konferenci so upravičeni vsi klubi JSZ. in ravnotako vsa društva Izobraževalne akcije JSZ.

Klubi in društva v tem okrožju, katera bi slučajno ne prejela pismenih povabil, prosimo, naj smatrajo to naznanilo za povabilo ter izvolijo zastopnike. Zbivanja te vrste so potrebna v svrhu boljšega razumevanja in sodelovanja med naselbinami. Zanašamo se na vse, da bodo dne 8. maja zastopani na zborovanju v Sheboyganu s svojimi delegati.

Kadar jih izvolite, sporočite to tajniku konferenice na spodaj označeni naslov, ravno tako morebitne sugestije.

Za konferenčni odbor,

Albert Hrast, tajnik,
555 S. Pierce St.,
Milwaukee, Wis.

Shodi ohijske konference J. S. Z. in njeno prihodnje zborovanje.

V smislu sklepa zadnjega zborovanja ohijske (severne) Konference klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. priredi ta organizacija vrsto shodov v naselbinah, spadajoče pod njeno okrožje, na katerih bo govoril med drugimi s. Frank Zaitz, urednik "Proletarca". Nahajal se bo v severnem Ohiju v drugi polovici maja, to je, od približno 22. maja pa do okrog 4. junija. Prvi teden svojega bivanja med nami se bo nahajal v Clevelandu in okolici, kjer bo govoril na shodih v Collinwoodu, Clevelandu in West Parku, v slednjem kraju le, ako bo zanimanje med tamkajšnjim delavstvom dovolj veliko pri aranžiranju shoda. Iz Clevelanda se bo podal na shode v Girard, Warren in Barberton.

Namen te serije shodov v ohijskih naselbinah je izobraževalni in agitatorični. Želja zastopnikov klubov in društev na zadnjem zborovanju je bila aranžirati shode in, ako mogoče, dobiti za govornika s. urednika Proletarca, "ki zna tako fajn pisati", da ga ljudje čujejo in vidijo osebno. Ni moj namen, da bi ga tu predstavljali kot govornika. Vsak, ki ga bo čul na teh shodih, bo imel priložnost, da si napravi lastno sodbo o njemu, namreč, da-li je on "dober" ali "slab" govornik.

Datumi shodov, dvorane v katerih se bodo vršili in druge podrobnosti bodo priobčene pozneje.

Prihodnjo ali osmo zborovanje Ohijske Konference JSZ. (severne) se bo vršilo v nedeljo 22. maja v novem Slovenskem delavskem domu v Collinwoodu.

Prične se ob 9. dopoldne. Na predvečer konference se vrši v istem poslopju zabava.

Na sodruge in somišljenike v prej omenjenih naselbinah že sedaj apeliramo, da delujejo za čimvečji uspeh vseh tu navedenih priredb Konference JSZ. v severnem delu države Ohio.

Anton Garden,
tajnik-blagajnik ohijske Konference J.S.Z.

BINGELJ IN "ZAVEDNO ČLANSTVO" HRIBARJEVE FARE.

List, ki ga urejuje Bingelj, in je sedaj "samo v slovenskih rokah", išče pristaše vsepovsod, tudi v Collinwoodu. Bingelj je ne samo urednik ampak tudi kovač, zato kuje dopise, kajti železa ne bi znal, pa je tudi pretrdo zanj.

Bingeljev pristaš v Collinwoodu (je tip ala Bingelj) je prinesel odkritje, da se je bil v Collinwoodu že dolgo boj, in v tej krvavi in nekrvavi bitki "je stalo na eni strani zavedno članstvo nekega društva, a na drugi pa nekam čuden socialist s par privrženci." Nesvobodomiselnemu uredniku je "zavedno članstvo" collinwoodske fare jako hvaležno za brezplačno sodelovanje, in želi, da nadaljuje. Mogoče se tudi Rev. Hribar vpiše med lastnike lista, ki je sedaj samo v "slovenskih rokah". V isti brozgi ima tudi precej besedi obrekovalnega značaja, toda ker je "G.S." bil že parkrat nesrečen da je moral laži preklicovati in plačevati svoje in tožiteljeve stroške, je postal v blatenju pogštenja previdnejši. Bingeljev collinwoodski agent se je podpisal z "Naročnik", in je še vprašanje, ako je naročnik, kajti "G.S." so ljudje dobivali največ badeva. Kako skuša Bingelj ustvariti sumničenja, in kako se pri tem varuje da ne imenuje ne imena kluba, ne posameznika, ne veselice, ne članov odbora, sploh nikogar, je razvidno iz sledečega, ki je prepisano iz njegovega lista:

"... Naš štrigelj je namreč zelo visoka glava v nekem klubu. Veselica, ki jo je klub priredil, je prinesla nekaj denarja... Izkupček so prešteli in zavezali v culico... Naslednji dan niso člani tistega kluba ničesar vedeli o primankljaju. Edini, ki je brusil pete, je bil štrigelj ter mislil, še bo — bo. Zglasil se je pri svojem tovarišu ki je bil slučajno na veselici zaposlen, ter mu zatrdil, da ravno pri njegovem izkupčku manjka dvajsetak. Mož se je uprl... itd.

A nikjer nič določnega. Kakor najzlobnejša klepetulja in najzločestjši klepetec, binglja Bingelj na tak-le način, češ, nekaj ljudi mi bo le verjelo.

Je res škoda prostora, ki se ga porabi s takimi tipi. Toda če se razpasejo, so kakor epidemična bolezen, ki jo je težko zatreti.

NORMAN THOMAS BO GOVORIL V CHICAGU.

Norman Thomas, ki je bil leta 1926 socialistični kandidat za guvernerja države New York, direktor Lige za industrialno demokracijo, sourednik "New Leadra" in sotrudnik revije "Nation", pride za nekaj dni po opravkih v Chicago. Čikaška lokala soc. stranke in L. I. D. mu priredita v petek 18. marca ob 7. zvečer v Y.M.C.A. na 59 E. Monroe St. banket, na katerega so povabljeni vsi, ki žele čuti enega najboljših govornikov socialistične stranke. Vstopnina 75c za osebo. Udeležbo je treba prijaviti naprej na urad stranke okraja Cook, ali pa uradu JSZ. — P. O.

IZ UPRAVNIŠTVA.

V tekoči kampanji za razširjenje Proletarca je dobil do 14. marca sod. Radelj, West Allis, Wis., največ naročnin. Poslal jih je 10. V pismu pravi: "Naznanjam vam, da se tudi jaz javim kontestantom, in tu pošiljam prvih 10 naročnin. V kratkem se zopet oglasim kajti moj namen je doseči v tej kampanji prvo nagrado." Ker agitacijsko sposobnost sod. Radeljna poznamo se nič ne čudimo ako računa na prvo nagrado. Pričakujemo, da v Milwaukee in West Allisu ne bo sod. Radelj edini, ki se udeleži kampanje, ampak da bo dobil še več posnemalcev.

Pueblo Colo., je tudi v vrstah agitatorjev za razširjenje Proletarca. Naš somišljenik Frank Boltezar je prvi, ki se je prijavil. V pismu, v katerem je na račun kampanje že poslal eno naročnino, dodaja: "Pošljite mi takoj vse potrebne listine za pobiranje naročnine na Proletarca. Potrudil se bom dobiti nekaj naročnin, in s tem kakšno nagrado. Ker sem prevzel tudi zastopstvo za Prosveto bom lahko agitiral za oba lista naenkrat."

Sodrug Zornik, Herminie, Pa., piše: Ko sem se v tej kampanji prvič podal na agitacijo nisem dosegel ravno velikega uspeha. Dobil sem eno naročnino na Proletarca in tri za "American Appeal". Ker mislim z agitacijo nadaljevati, upam tudi na večji uspeh. Zadnji v tej kampanji nikakor nočem biti."

Geo Smrekar, Aliquippa, Pa. se je tudi prijavil za tekmo, ter obenem že poslal štiri naročnine. Pravi, da s tem ni zadovoljen, pač pa hoče, da bo njegova naselbina zastopana z večjim številom poslanih naročnin.

V Canonsburgu, Pa., se obeta živa agitacija, kot sklepamo iz pisma sod. Tekavca, v katerem pravi: "Sporočam vam, da se naš klub udeleži te kampanje kot celota. Priglasili so se John Koklič, John Česnik, John Terčelj in drugi. Vsi so dobri agitatorji in pričakovati je veliko uspeha. Jaz pa vam že danes prilagam tri naročnine in vsoto \$10.15, ki sem jo nabral med sodrugi in simpatičarji listu v podporo." Sodrug Tekavec je eden tistih agitatorjev, ki so mu teškoče delavskega časopisja znane, in radi tega nikdar ne pozabi na zbiranje prispevkov listu v podporo. Iz Collinwooda tudi poročajo, da se te kampanje udeleži klub v celoti, in v ta namen je izvolil več sodrugov.

Naročnik John Virant, Imperial, nam piše: "Ker mi bo s prihodnjo številko naročnina potekla, prilagam \$2 za podaljšanje iste. Ne videl bi rad, da bi mi list ustavili. Čtivo v njemu se mi v vsaki izdaji bolj dopade. Rad bi se udeležil tudi kampanje, toda radi slabih delavskih razmer, ki obstojajo tukaj že dalj časa, bi bila vsaka agitacija zamanj".

Mrs. John Zabukovec, Waukegan, Ill., je poleg svoje naročnine poslala tudi celoletno naročnino za svoje v starem kraju. Ob enem izreka željo, da naj, ako mogoče, pošljemo novemu naročniku vse številke odkar priobčujemo Tone Seliškarjev roman "Divji plameni". Prošnji bomo radevolje ugodili. Hvala tudi za prispevek listu v podporo.

Marsikdo, bi bil v stanju naročiti list svojcem v stari kraj, in s tem bi jim zelo ustregli. Od naročnikov v starem kraju smo prejeli že večkrat pisma, v katerih pravijo, da se jim list zelo dopade, in brezdomno so hvalečni tistim, ki ga jim naročajo. Ako imate svojece v starem kraju, naročite jim Proletarca. Stane za celo leto \$3.50.

Sodrug Sterle, Kravn, Pa., poroča, da je tamkajšnji soc. klub ustanovil knjižnico, in pri tej priliki je naročil za \$40 knjig iz Proletarčeve zaloge. Večje število knjig je naročil tudi soc. klub v Detroitu. Koder so razmere ugodne, naj klubi slede takim vzgledom in ustanove knjižnice. Kjer jih že imajo, naj jih izpopolnijo z novimi knjigami. Pri tem se obrnite na knjižgarno Proletarca.

Kakšnim namenom in komu bo služil Dom J. S. Z.

Iz razgovorov med našimi sodrugji in somišljeniki je razvidno, da je marsikdo mnenja, da bo dom J. S. Z. in Proletarca služil največ namenom kluba št. 1 ter njegovim odsekom, medtem ko Zveza ne bi imela posebnih koristi od njega. — Slišal sem sodruga ki je dejal: "Čikaški socijalisti ne smemo pričakovati, da bi nam sodrugji in somišljeniki izven Čikaga kaj izdatno pomagali zgraditi naš dom, kajti oni ne bodo imeli nobenih posebnih koristi od njega. Klub št. 1, ki bo imel največ koristi od doma, bi moral tudi za njega največ žrtvovati. Če vzame vsak član kluba št. 1 šest delnic, pa imamo kar naenkrat okrog 17.000 dolarjev, in na ta način bi kmalu imeli potrebno vsoto za pričetek. — Omenjeni sodrug gotovo ni imel slabega namena s tem ker je povedal svoje mnenje, kajti on sam je kupil 2 delnici ter obljubil, da bo kupil nadaljne štiri, kakor hitro mu bodo razmere dopuščale.

Dom J. S. Z. ne bo zgrajen zato da bi imel koristi od njega kak posameznik ali posamezen klub. J. S. Z. in Proletarec **POTREBUJETA** dom, in klub št. 1 bi imel koristi le v tem, da bi veliko lažje vršil delo za napredek slovenskega delavstva in J. S. Z. Lahko rečemo, da je klub št. 1 J. S. Z., eden najaktivnejših, najsibo na političnem, kulturnem in tudi na gospodarskem polju; prireja igre, koncerte, predavanja itd. Prepričan sem, da če bi imel naš pokret svoj dom, bi nam bilo mogoče izvršiti še veliko več dela za J. S. Z. in za odpravo današnjega gnilega kapitalističnega sistema. Nekateri sodrugji se zavedajo tega, ter kupujejo delnice v kolikor jim dopuščajo sredstva, medtem ko nekateri, med njimi tudi taki ki bi lahko kupili po 6 delnic (toliko delnic je posamezniku dovoljeno kupiti), še niso kupili nobene; upam pa da to v kratkem store in s tem pokažejo, da se tudi oni zavedajo potrebe doma. Vsakdo lahko izprevidi, da bi dom veliko koristil našemu pokretu in J. S. Z., zato apeliram na vse naše klube, napredna društva, posamezne sodruga in somišljenike, da kupijo delnic kolikor jim sredstva dopuščajo. Kdor ne more plačati vsega naenkrat, lahko plačuje na obroke eno leto. *Sodrugji!* Zavedajmo se naše dolžnosti, pojdimo takoj vsi na delo, da bo poročilo v letošnji majniški izdaji Proletarca izkazovalo uspeh, kakoršen bi v resnici moral biti. Če se vsi zavzamemo in gremo na delo, smo lahko prepričani, da ne bo vzelo dolgo, ko bo stal naš dom, na katerega bo Jugoslovanska Socijalistična Zveza lahko ponosna.

Vinko Ločniškar, tajnik agitacijskega odbora.

Pregled dela kluba št. 1 J. S. Z. v letu 1926.

V letu 1926 beleži klub št. 1, JSZ., zopet lep napredek, ne samo v članstvu pač pa tudi v aktivnostih. Brez pretiravanja se lahko reče, da je klub št. 1 ena najaktivnejših slovenskih organizacij v tej deželi, ne samo na političnem, pač pa tudi na prosvetnem polju.

V prošlem letu je priredil serijo predavanj znanstvenega, gospodarskega in političnega značaja. Aktivni so bili na dramskem, in odkar se mu je pridružil pevski zbor "Sava", tudi na glasbenem polju.

V začetku leta 1926 je klub štel 98 članov in članic, ob koncu leta, če se vključi tudi onih par ki so nekoliko zaostali s prispevki, je štel 115 članov in članic. Tekom leta je pristopilo 28 novih članov (ic), dva pa sta prestopila od drugih klubov. En član je prestopil drugam. Odstopil direktno ni nobeden, tistih par pa, ki so zaostali s prispevki, bodo članarino ob priliki zopet poravnali in postali dobrostoječi člani kluba.

Upoštevač razmere, in pa tudi to, da kadar kdo pristopi v klub, ne pristopi zato ker pričakuje od tega kakih gmočnih koristi, kot se zanaša nanje npr. pri podpornih organizacijah, pač pa iz prepričanja ker uvideva potrebo razredne politične organizacije. Priznati se mora, da so skoro vsi, ki so v prošlem letu pristopili, ostali lojalni člani in tudi aktivni v organizaciji. V dokaz naj služi, da se naše priredbe množe, ob enem pa smo aktivnejši tudi v okrajni organizaciji Soc. stranke.

V prošlem letu smo imeli sedem priredb, in sicer, štiri dramske predstave, en banket, koncert pevskega zbora "Sava", ter običajno Silvestrovo zabavo. Dramske predstave so bile: Nusičeva šaloigra "Navaden človek" dne 24. januarja; Cankarjeva drama "Hlapci" 14. marca; Čapekova drama "R. U. R.", vprizorjena na dan naše prvomajske proslave, in Molekova drama "Hrbtenica" dne 24. oktobra. Dne 3. julija je klub priredil v počast delegatom VI. rednega zbora J. S. Z. banket, katerega se je udeležilo nad 200 oseb. V izvajanju programa sta sodelovala naš pevski zbor "Sava" in tamburški zbor. Dalje so bile na sporedu deklaracije in govori. Dne 5. decembra je pevski zbor "Sava" priredil svoj prvi koncert odkar je del kluba št. 1, ki je bil nad vse sijajno obiskan. Razun koncertnih točk je bila na programu tudi veseloigra "Večer pri kljekaricah". 31. decembra smo priredili običajno Silvestrovo zabavo s polnočnim programom. Vprizorjena je bila trilogija "Včeraj, danes in jutri" in tudi pevski zbor je nastopil. Skupno je posetilo naše priredbe tekom leta 1926 preko 4.000 oseb. Aktivno je naš klub sodeloval tudi pri priredbah okrajne organizacije. Za piknike v Riverview, ki jih je priredila okrajna organizacija, je članstvo našega kluba razprodalo 340 vstopnic, precej pa tudi za razne shode, ki jih je aranžirala okrajna organizacija.

Razun na klubovih predstavah je naš dramski odsek nastopil na slavnosti društva št. 8 SNPJ. v So. Chicagu, kjer je vprizoril dramo "Hrbtenica", in na proslavi petnajstletnice soc. pevskega zbora "Naprej" v Milwaukee, Wis., dne 12. dec., kjer je vprizoril dramo "Grobovi bodo izpregovorili" in nastopil je tudi naš pevski zbor "Sava".

Rednih klubovih sej smo imeli v zadnjem letu 12 in osem diskuzijskih sestankov ter predavanj. Predmeti predavanj so bili: dne 29. januarja, "Družba bo-

dočnosti" (Ivan Molek): 10. februarja "Socialisti in napredne podporne organizacije" (Frank Zaitz); 19. februarja "O spolni higijeni" (Dr. John J. Zaverčnik); 28. februarja "O potvarjanju zgodovine" (Ivan Molek); 23. aprila "Delavska univerza" (Ivan Molek); 30. aprila "Mladinski socialistični pokret" (H. V. Halušhka); 28. maja "Proletarska etika in morala" (Ivan Molek); 28. novembra "O pevski umetnosti" (Frank Aleš).

Naše aktivnosti bo najbolj pokazalo finančno poročilo za leto 1926, ki je sledeče:

DOHODKI:

Članarina, pristopnina in konvenčni fond	\$ 529.95
Članarina in prostovoljni prispevki članov zbora "Save"	25.50
Literatura	48.50
Prispevki Y. P. S. L. (Soc. mladinska liga) . .	10.50
Za izposojene knjige iz klubove knjižnice . . .	3.35
Obresti od vlog na banki in v stavb. društvu .	94.53
Prejeto od članov za klubove in zborove slike	63.75
Prenos blagajne zbora "Save"	126.70
Zbrane podpore strankinim in drugim organizacijam	70.10
Dramske in druge priredbe	5,627.20
Razno	15.45
Skupaj	\$6,615.53
Prenos od leta 1925	1,640.70
Skupaj	\$8,256.23

IZDATKI:

JSZ. za članske znamke, konv. fond in Izob. akcija	\$ 465.20
JSZ. za Y. P. S. L. znamke	10.50
Pevski odsek (zborovodja, note in drugo) . . .	804.76
Upravni stroški	185.66
Literatura	176.65
Z. O. S., članarina za l. 1926	4.00
Podpore strankinim organizacijam, Proletarcu, itd.	203.20
Stavbinskemu odseku na delnice doma J. S. Z. in "Proletarca"	1,494.47
Honorar za predavanja	25.00
Proletarcu, slika kluba in zbora v prvomajski izdaji	28.00
Slike kluba in zbora	74.25
Poštne znamke	8.33
Dnevnic delegatov VI. rednega zbora JSZ. . .	24.00
Stroški s priredbami	3,773.15
Razno	10.00
Skupaj	\$7,287.17

Blagajna 31. decembra 1926 \$ 969.06

DRUGA IMOVINA:

Na delnicah doma J. S. Z. in "Proletarca" . .	\$2,494.47
Knjižnica	425.00
Prêdjem dvorane Č. S. P. S.	40.00
Članske znamke na roki	21.70
Inventar in razno	152.25
Skupna imovina	\$4,102.48
Obveznosti	66.00
Čista imovina 31. decembra 1926	\$4,036.48

Klubov pevski odsek. Kot znano, se je začetkom zadnjega leta klubu pridružil pevski zbor "Sava". Priredil je tekom leta eno domačo zabavo ter koncert v decembru, ki je bil nepričakovano dobro obiskan ter uspešen v vseh ozirih. Bil je najboljši obiskan slovenski koncert, kar se jih je priredilo med nami poslednja leta v Chicagu, posebno ako se pomisli, da je vse pevske točke proizvajal sam. Ko se je jan. 1926 pridružil klubu, je štel 12 pevcev. Ob koncu leta je štel 36 pevcev in pevk, ki redno prihajajo k vajah in se z vso vneto zanimajo za zbor. V tekočem letu ima zbor v programu dva koncerta in več domačih zabav ter izletov. Čistih dohodkov je imel pevski odsek v teku leta s prenosom blagajne ob pridružitvi \$1,563.07, stroškov pa \$1,457.91; čisti prebitok je torej bil \$105.16.

Klub št. 1 beleži v l. 1926 napredovanje na vseh poljih svojih aktivnosti. V dohodkih je napredoval za \$1,667.90, a tudi stroški so narasli in sicer za \$1,254.70. Pri tem je seveda treba imeti v obziru, da je v teh stroških všteta vsota \$630.00, ki jo je klub vplačal na knjižico stavbinskega društva in pa na delnice doma JSZ. ter Proletarca, ki so seveda klubova lastnina.

Klubovo knjižnico smo tekom leta obogatili z lepim številom novih knjig in iger. Krog čitateljev knjižnice se stalno veča. V pogledu iger, ki jih posojujemo raznim klubom in društvom, klub najtesneje kooperira z "Izobraževalno akcijo JSZ." Knjižnico bomo v teku leta še bolj izpopolnili, tako z dobrimi knjigami, kakor tudi z igrami. In šli bomo na roko vsem, ki bodo hoteli sodelovati z nami na prosvetnem polju.

Radi stalnega naraščanja naših aktivnosti je naravno, da bi klub, kakor naš pokret v celoti potreboval svoj Dom. To akcijo je podvzela J. S. Z., in naš klub je eden najaktivnejših v tem pogledu. Do konca l. 1926 smo vložili na delnice doma JSZ. \$2,494.47, \$505.53 pa smo plačali meseca marca, tako da znaša skupna vsota \$3,000. Za toliko se je naš klub obvezal, da jih vzame. V bodoče nam bo najbrž mogoče še več storiti, da se pospeši uresničenje naših teženj po lastnem domu, ki bi odgovarjal potrebam našega pokreta. Želeti je, da se tudi vsi drugi klubi zavzamejo za to prekoristno idejo v še večji meri kot dosedaj.

V predstojećem sem podal nekoliko slike o aktivnostih kluba št. 1. Razume se, da uspehi ki smo jih dosegli, niso zasluga kakega posameznika, pač pa celokupnega članstva. Pozabiti ne smemo tudi vseh onih naših simpatičarjev, ki so nam šli v vsakem oziru na roko. Vsem izraža klub priznanje in zahvalo. Z delom, ki ga vršimo na prosvetnem polju in pri širjenju socialističnih idej, bomo nadaljevali. Ponosni smo na uspehe, kajti dosegli smo jih kot delavci za delavske interese in v tem smislu bomo delovali, tudi naprej.

Charles Pogorelec,
tajnik kluba št. 1 JSZ.

Kampanja za razširjenje "Proletarca."

Če ste zanjo — za razširjenje Proletarca — sodelujte! Ni druge poti. Ako smatrate da je ta list potreben storite kolikor morete, da pride med naše delavce v čim večjem številu.

CLEVELANDSKI ODMEVI.

V Proletarcu ni zadnje čase iz Clevelanda nič kaj posebnih odmevov. Morda je vzrok naša zaposlenost (največ se ukvarjamo z napredkom). Tudi zamerili ste se nam nekoliko. Npr., kaj vas briga, kako mi rešujemo svoje probleme?! Čemu pazite, kje kdo govori, in katero stranko priporoča? Če se mi stepe-mo na sejah, to nikogar ne briga! Če povabimo za govornika magari samega vruga, mar si morate vi radi tega beliti lase? Mi si jih ne belimo, kajti naš plešasti Vahčič je poskrbel, da postane vsak clevelandski ro-jak dodobra plešast preje predno mu utegnejo osiveti lasje. Tudi nam ne ugaja, ker se brigade za naše za-vedne sosede. Protestirali so največ vsled tega ker jim je bilo dolg čas. Pa jim je nekdo ponudil resolucijo. Če bi bila spisana v obratnem smislu, bi jo ravno ta-ko sprejeli. Njim je pač vseeno. Zadnje skupne seje društev naše največje podporne organizacije se so-sedje niso udeležili, pa tudi prvakov, ki imajo veliko besedo, smo pogrešali. Na Abrama, ki nam ga je po-lomil, smo jako hudi (a ne vsi). Šiškoviču, ki je to-liko "kritiziral", pa smo pričeli odpustčati (ne vsi). Lojze Pirc je slabo zagovarjal moč, ker se je nebo zjasnilo in nam obetajo sušo. Nekateri, ki so verni, pa upajo, da se nebo zopet stemni in da bomo še pili (vodo in pa tisto kar je v nji).

V Clevelandu imamo čudovito nagnenje za zdru-ženo delo. V pogledu razstave slik, ki so delo našega rojaka Peruška, smo se združili vsi. Bogdaj, da se ne bi skregali še predno bo konec razstave. A to je le začasno združenje, ki ne more trajati dalj kot tri tedne. Bolj trajno smo se združili (samo socialisti so nam ga polomili, ker nočejo zraven) klerikalci, libe-ralci in svobodomisleci. Gre se za interese fare sv. Vida, ki potrebuje nov hram. Načelnik te enotne fron-te je bivši svobodomislec in liberalce Lojze Pirčevski. S sedanjim cerkvijsko sv. Vid ni zadovoljen, pa tudi dru-gi svetniki se kujajo. Zagrozili so: Novo cerkev, ali pa gremo! Da jih pridržimo, smo postavili okrog cerkve ograjo, župniku ter njegovim pomagačem pa smo naročili, naj pridno zbirajo in pazijo na svetce, da bi jo ne ubrali od tod.

Naš napredek se jako lepo svetlika z imen, ki jih dajemo svojim organizacijam. Vse svetnike, ki so označeni v praksi, smo že vposlilili za svoje patrone (društev itd.). Kadar ustanavljamo novo društvo, in če mu hočemo dati ime svetnika, pišemo sveti stolici v Rim, da nam pošlje ime kakenga novega svetnika, ozi-roma vsaj takega ki ga ni še v nobeni kranjski in an-gleški praksi. Večkrat sem se že vprašal, čemu smo clevelandski Slovenci okupirali cesto St. Clair. In sem prišel do zaključka, da smo se naselili tod okrog zato, ker ima cesta svetniško ime. Smo pač pobožen, toda hraber narod.

Cesta St. Clair je naša glavna cesta. Pomeni za našo naselbino isto kot najvažnejša ulica v Berlinu za Berlin, dunajska za Dunaj itd. Pred leti, ko sem bil v Chicagu, sem pronašel, da ima Chicago dve glavni ulici: State St. in Michigan Avenue. Tudi Madison St. je važen, ker deli mesto na severno in južno stran. A izmed vseh čikaških ulic se mi je najbolj dopadla Dvanajsta cesta (sedaj se imenuje Roosevelt Rd.—Op. ur.) Kar je za nas St. Clair, to je za čikaških par sto tisoč Judov Dvanajsta cesta. Tukaj krasna trgo-

vina ženskih oblek, vse v sijaju, poleg pa delikatesna štacuna, iz katere diši po vsakovrstnem siru, ribah, čebuli in česnju. A je vendar ena najlepših čikaških ulic. Dal Bog, da tudi St. Clair postane lepša kot je ...

Na ulici St. Clair je naše okrajno glavarstvo, v ka-terem uraduje Lojze Pirc, računski veščak, ki je v se-kundi pronašel, da dela tiskarna SNPJ. v Chicagu ve-likansko izgubo. Njegova kuje profit — in ga res kuje! Naš okrajni glavar Lojze ni osamljen. Njegov dvorni pajac Kunde, ki pa ni več toliko Kunde kakor nekoč, mu dela zabavo, kadar utegne. A v njegovem glav-arstvu so tudi veliki misleci. Npr., Gregor pl. Korobač Gajžla, mož preslavnega spomina, Rozinov Jaka, Mike Cegare, katerega so na zadnji seji gl. odbora največje slovenske katoliške podporne organizacije tako "spu-cali" da je kaj, kandidatje za pisatelje itd. — Mi ima-mo "material" in ljudi! — V okrajnem glavarstvu se prodaja tudi nekaka "Ameriška Domovina", ki jo do-bite po 3c jard. Ni draga!

V bližini imamo tudi slovensko banko, "naše" podjetje. Najtežji vložnik ob pondeljkih je naš pre-častiti župnik. Imamo namreč v fari sv. Vida kar 5 duhovnih gospodov, in ni čudno, če prinesejo v pon-deljek na banko po par vrečic težko prisluženega de-narja.

Če nočete delati, vam v pojasnilo poročam: Pri-dite sem! Tudi če bi hoteli delati, službe ne boste do-bili tako lahko. Po našem St. Clair se sprehajajo ljudje, ki se jim ne mudi nikamor. Gredo včas zju-traj, ali čez dan, in vprašajo za delo. Znanec sreča tega ali onega: Si dobil? Ne, primojduš, ne dobiš če se ubiješ! (Veste, delo iščejo!)

Mi smo wonderful people! In kot taki smo ustvarjeni le bolj za gospodstva dela. Če ni gosposkih, pa ne delamo. Da, wonderful people, indeed! Prija-telj Truger, ne zameri, ampak mi nismo tiskarji!

Napredujemo seveda posebno na društvenem po-lju. K društvu sv. Vida KSKJ. smo sprejeli nove člane z velikim pompom. Sam kardinal Mundein je spisal sprejemni govor, katerega je prečital glavni revizor jednote, Tone pa se je držal strašno modro, a tudi on je prečital svoj brevir. Člani vsled take slovesne upeljave morajo biti dobri in trajni. Dokaz je KSKJ., njeni komišni, njene seje gl. odbora, njeni Žuliči itd.

V slovenskem Clevelandu imamo slovenske zdrav-nike, pogrebne, trgovce in društvo trgovcev, tri slo-venske domove, cerkve in kopo slovenskih dušnih pastirjev, dva socialistična kluba, dramatične pred-stave, bankirje in advokate, katerih bo kmalu toliko kakor kotličkov.

A hiser vsega je naš narodni dom. Lojze pravi, da bi bil ta dom all right, če bi ne imela na njemu po-sojila rdeča jednota, kajti, čemu ne rajše domač kapi-tal, pa čeprav bi bil nekoliko dražji?

Clevelandski Slovenci smo tudi zelo dobrodelni. Za poplavlence smo nabrali — e pa naj moj znañec Truger pojasni! Potegujemo se za neslepe slepce, pa tudi za "poplavljeni" župnike v stari domovini.

Clevelandska osa.

Pošteni ljudje bi radi odpravili korupcijo, pa se boje zdravila, ker se edino zdravilo imenuje sociali-zem.

SOCIALISTIČNI KLUB ŠT. 45, J. S. Z., WAUKEGAN—NO. CHICAGO, ILL.

v nedeljo 20. marca 1927 ob 2. popoldne
v Slovenskem N. Domu, 524—10th St.,

"DESETI BRAT"

igra v petih dejanjih, spisal Jos. Jurčič, za oder priredil Fran Govekar.

O S E B E:

Benjamin Gornik, graščak na Slemenicah.....	Math Jereb
Manica	Tily Waršek
Balček } njegova otroka	John Grom
Dolef Gornik, graščakov brat.....	Rudolf Skala
Lovro Kvas, cand. prof., odgojitelj.....	Vinko Pink
Peter Piškov, graščak na Polesku	John Gantar
Marijan, njegov sin.....	Frank Pierce
Vencelj, okrajni zdravnik	Anton Turšič
Marička, njegova hči	Ana Mahnič
Mežon, okr. sodnik	John Homec
Zmuzne, ljudski učitelj	Frank Hrovatin
Andrejček Krivec, čevljar	Frank Zdešar
Neža, njegova žena	Mary Grom
Franica, njuna hči	Mary Železnik
Obrščak, gostilničar in župan	Pavel Bartel
Peharček,	John Urh
Matevžek,	John Malovašič
Miha,	F. Zdešar
Dražarjev Francelj } kmetje	Anton Malovašič
Martin Spak, deseti brat	Frank Brus
Krjavelj, kočar ..	Martin Judnič
Kos, sodni pisar ..	A. Malovašič
Kmetje ..	

Godi se v polpreteklem času na Dolenjskem.

Vstopnina za odrasle 50c, za otroke 15c. Otroci pod 12. letom v spremstvu staršev vstopnine prosti.

Med dejanji igrata na klavir in violino Frank in Kristina Jereb.

Vstopnina na ples zvečer 25c. Vstopnice, kupljene za predstavo, so veljavne tudi za ples zvečer.

RAZPORED DEJANJ.

PRVO DEJANJE se vrši na Slemenicah pri grajščaku Benjaminu na vrtu. Kvas in Manica si razodeneta ljubezen in ona mu obljubi zvestobo.

DRUGO DEJANJE pri Obrščaku v gostilni. Možakarji modrujejo pri poliču. Krjavelj pripoveduje o svoji Urški in o hudiču, ki ga je presekalo. Dejanje se konča s petjem.

TRETJE DEJANJE pri grajščaku Piškavu na Polesku. Deseti brat pride pobarat grajščaka, svojega očeta, za denar.

Izpremema v tretjem dejanju: Pred svojo hišo popravlja Krivec stare škarpe in poje. Deseti brat zakoplje zaklad za Franico in Dražarjevega Francelja.

ČETRTO DEJANJE se vrši v sredi gozda na planoti. Večja družba na lovu, med njo Kvas in Marijan, ki se, ko ostaneta sama, sprickata radi Manice ter se sovražno razideta. Martinek, deseti brat, ki je prisluškoval, pride s skrivališča in predrami Marijana z gromovitim krohotom. Marijan se raztogoti in ga udari s puško. Spoprimeta se. Martinek je v boju smrtno obstreljen, in Marijan obleži v mlaki svoje krvi. Dolef, ki kolovratil pijan proti domu, zadene ob Marijana ob potu, in hiti povedati svojim o nesreči.

Izpremema v 4. dejanju: Martinek, deseti brat, umira v Krjavljevi koči na slami. Obiski, izpovedovanje skrivnosti. Samomor Piškava.

PETO DEJANJE v sobi pri grajščaku Benjaminu na Slemenicah.

Važno za zapadno Pennsylvanijo.

CANONSBURG, PA. — Libraryska konferenca J. S. Z. je dala konferenčnemu odboru mandat sklicati prihodnje zborovanje kadar bo potrebno in v kraju, ki bo najprikladnejši.

Odbor je zaključil, kot je bilo že sporočeno, da se prihodnja konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. vrši četrto nedeljo v marcu v dvorani društva Postojnska jama, št. 138 SNPJ.

Canonsburška konferenca bo imela obširen dnevni red, zato prične zborovati ob 9. dopoldne. Opoldne bo odmor, da dobimo malo okrepčila, ki ga bodo pripravili canonsburški sodrugji, potem pa se s sejo nadaljuje.

Zelo važno je, da pridete točno, kajti nemogoče je rešiti vse delo v par urah. Če pridete vsi že dopoldne, bo vsaka površnost izključena, in bomo rešili ves dnevni red ne da bi hiteli preko njega.

Obvestilo o tem zboru in apel za izvolitev zastopnikov je bil poslan vsem klubom in društvam Izobraževalne akcije JSZ. Potrebno je, da jih pošljejo. Konferenca JSZ. v zapadni Penni je reprezentativna organizacija, in na njenih zborovanjih je zastopano vse napredno organizirano delavstvo naše narodnosti tega dela Pennsylvanije. Naloga tistih, ki se trudijo da se združimo v tem sodelovanju še bolj kot doslej, pa je skrbeti, da bodo zastopane vse naselbine, vsi klubi in vsa društva Izobraževalne akcije.

Vpoštevajte tudi, da kakor so gmotna sredstva potrebna vsaki drugi organizaciji, tako so potrebna tudi Konferenci JSZ. zapadne Pennsylvanije. Ker nima rednih dohodkov, se obrača za prispevke do posameznikov in klubov, in se obrača tudi sedaj. Vsak klub naj določi v konferenčno blagajno kolikor more, klubi pa, ki so gmotno šibki, lahko v ta namen zberejo nekaj prispevkov med posamezniki. Treba je pač

dobre volje, truda in požrtvovalnosti, pa se premaga vse ovire.

Na svidenje v Canonsburgu v nedeljo 27. marca ob 9. popoldne!

Za odbor Konference, *John Terčelj*, tajnik.

DOBRO USPELA ZABAVA NA GLENCOE.

GLENCOE, O. — Naša naselbina se ne more ponášati s sezname priredb kakor jih imajo na primer naselbine Cleveland, Chicago, Milwaukee itd. A tako klostersko zakopani pa tudi nismo, kot bi morda kdo domneval. Imamo postajo, na kateri ustavi par vlakov na dan, seveda lokalnih. Z okoliškimi kraji so nas zvezale tlakovane ceste, po katerih vozijo omnibusi, ali kakor jim pravimo po ameriško, busi. Sedajle enkrat, ko bo prišla pomlad, bodo naši kraji ozeleneli in nič ni lepšega kot so griči in holmi v pomladnem zelenju. Okrog hiš naših rojakov se vzpenja trta. Bo resnično lepo.

A sedaj je v praksi še zima in pa sveti postni čas, kateri pa na Glencoe med Slovenci nima nič kaj veljave. Predpust jo ima. In tako je v veselem predpustnem času (da se poslužim tega starega reka) priredil klub št. 2 JSZ. maškaradni bal. Res, da ni bil ta bal tak kot so maškaradni bali v New Yorku ali v Parizu, toda bil je vendarle bal, in vsi smo se dobro imeli.

Prišli so k nam v goste od blizu in daleč, posebno iz Blaina in Neffsa. Humorja je bilo veliko, kar znači, da zabave ni primanjkovalo. Maske so izvršile svoje naloge v polni meri. Klubova blagajna si je opomogla za par desetakov.

V imenu kluba št. 2 JSZ. se zahvalim vsem, ki so delali na priredbi, in vsem udeležencem iz Glencoe, Blaina, Neffsa in drugim, ki so prišli na naš bal.

Nace Zlemberger.

VEČ KOT 40 LET

Imovina
\$19,000,000.00

služi ta banka verno in pošteno vsem ki z njo poslujejo. Prihranki, ki jih imajo v nji tisoči zaupnikov, znašajo mnogo milijonov dolarjev.

Kakorkoli nameravate vložiti vaše prihranke, poizvedite preje, kakšne ugodnosti dobivajo tisti, ki poslujejo s to banko.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

vogal W. 19th St. in Blue Island Avenue.
CHICAGO, ILL.

NAJVEČJA SLOVANSKA BANKA V AMERIKI.

Uradne ure: od 9. zjutraj do 4. popoldne, v ponedeljek in v soboto od 9. zjutraj do 8. zvečer.

JOHN LIPUZICH.

Meseca junija 1925 je prišel v urad Proletarca rojak in pojasnil, da prihaja iz Lincolna, Ill. "Majne slabo delajo, oziroma tam sploh ne obratujejo, pa sem prišel v Chicago, če bom mogel dobiti delo." Tako je pojasnil vzrok svojega prihoda v Chicago. Vprašal je za naslov prijatelja, ki je doma iz istega kraja in ga že dolgo ni videl.

Dobil je delo "pri McCormicku" — težko delo in majhno plačo, kar skusi skoro vsak rudar, ki pride za delom v industrijske kraje. Stanoval je pri družini Hochevar na 2309 W. 25th St.

Dne 12. marca je v bolnišnici okraja Cook umrl. Bolehal je, od kar se ga je lotila influenza in mu pustila svoje posledice, ki jih ni prebolel. Šel je v bolnišnico, a zdravja ni pričakoval. Čutil je, da mu moči nagloma pešajo. A bil je vseeno dobre volje in kramljal z obiskovalci, češ, kaj bi govoril o bolezni!

Rojen je bil 10. maja 1887 v vasi Lazee, občina Ota-lež v tolminskem okraju. V Ameriko je prišel pred okrog dvajsetimi leti. Delal je v premogovnikih v Colorado, Pennsylvaniji in Illinoisu.

Bil je član SNPJ., v katero je pristopil l. 1917, in JSZ., kateri se je pridružil pred leti. Bil je tudi član premogarske unije v Mascoutah. V Chicagu je bil v društvu Francisco Ferrer št. 131 SNPJ., katero je aranžiralo pogreb, in v klubu št. 1 JSZ.

Pokopan je bil dne 14. marca na češkem narodnem pokopališču. Njegovo truplo je ležalo pri pogrebniku Budilovskiju na S. Lawndale Ave. Predno so ga dvignili, je govoril v zadnji pozdrav v imenu društva in kluba Filip Godina, ob grobu pa sta govorila za društvo njegov predsednik John Olip in za klub št. 1 Chas. Pogorelec.

Vence na krsto so mu položili društvo, klub, unija, družina Hochevar in prijatelji, družina Saitz, osobje pri Proletarcu in JSZ. in par drugi prijatelji.

Pokojni Lipuzich je bil v resnici mirne narave. Rad je bil dobre volje in nikoli ni iskal preprirov. Pomagal je rad kjer je mogel. Dasi ni bil poznan med širšim krogom ljudi, so ga tisti, ki so se z njim seznanili, radi imeli. Usoda mu ni bila mila in življenje mu je naklonilo le malo prijetnih dni. Tukaj nima sorodnikov, v rojstnem kraju pa zapušča mater, tri sestre in brata.

Premoženja ni imel. Živel je kakor vsakdo, ki je odvisen samo od svojega malega zaslužka. Ko smo ga gledali v krsti, je marsikdo rekel: Naj bi še živel, prijazen človek je bil. Njegov grob bo pozabljen grob. Mati bo mislila nanj, tisti, ki smo pokojnika poznali, ga pa ohranimo v spominu kot človeka, ki je bil poštenjak, kot brata in sodruga. — c.

SLAVNOST S. N. P. J. V BRIDGEPORTU.

BRIDGEPORT, O. — V tukajšnjem Slovenskem domu, kjer se je dne 1. januarja vršila reorganizacijska konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ., homo imeli dne 1. aprila, na praznik organiziranih premogarjev, shod članstva SNPJ., katerega priredita društvu št. 13 v Wheeling Creeku in št. 333 v Blainu. Povabljeno pa je na shod članstvo vseh društev SNPJ. v tej okolici. Govoril bo V. Cainkar, predsednik SNPJ., in vprizorjena bo drama "Hrbtenica". — *Poročevalec.*

Agitatorji na delu.

Naročni na Proletarca so poslali: (izven kontesta).	
Joseph Robich, Yukon, Pa.	4
Mrs. John Zabukovec, Waukegan, Ill.	2
Jacob Jamšek, Claridge, Pa.	2
Frank Perko, Milwaukee, Wis.	1
Joseph Ovea, Springfield, Ill.	1
Frank Segula, Renton, Pa.	1
Sodrug, Waukegan, Ill.	1
Z. A. Arko, Diamondville, Wyo.	1
K. Ernožnik, Red Lodge, Mont.	1

"LOKALNA
ŽELEZNICA"

bo otvorjena

v nedeljo 27. marca ob 3. popoldne
V DVORANI Č. S. P. S.

Lokomotiva že pripravljena, vagone v kratkem izdelajo. Pred "Lokalno Železnico" angleška enodejanka "THE FAMILY EXIT".

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

Bertram Armour Bialko
Orkester

se priporoča za slovenske prireditve.

Telefon Mohawk 0244

CHICAGO, ILLINOIS.

Ena mera, če si oljni kralj, in druga, ako nisi.

Edward L. Doheny, ameriški oljni magnat je s pomočjo podkupnin dobil v "najem" velika oljna polja, ki so last države. Doheny je "posodil" tedanjemu notranjemu tajniku Fallu \$100,000, in Fall je poskrbel, da so bila velika polja na katerih izvira olje dana Dohenyevi kompaniji "pravilno" v najem. Pa se je izvedelo za posojilo in za druga nečedna dejanja v tej transakciji. Razkrit je bil škandal. Preiskoval ga je senat in časopisje je pisalo o njemu. Sodišče je moralo izreči da je bila transakcija nelegalna. Dohenyju so oljna polja, katera je dobil tako poceni "v najem", odvzeta. Veliko milijonov dolarjev je na škodi, ker so mu bila odvzeta prehitro. A na izgubi ni. Drugače je svoboden človek, prominenten businessman in z njim so svobodni vsi tisti, ki so bili zapleteni v škandal. Če bi bili navadni poštni roparji in bi oropali pošto za recimo deset tisoč dolarjev, bi bili poslani v ječo za par desetletij. Dasi smo po zakonu vsi enaki, izgleda, da na to določbo tudi sodišča zelo rada pozabijo. Daugherty npr. je še vedno prost človek. Oni daleč pod njim, ki so mu pomagali, so pa ob službe in imajo "madež".

Čitanje je zelo priporočljivo. Ampak med čitanjem lepih, koristnih reči in šundromanov je razlika.

Pomlad, krasna pomlad!

Pomlad s e prične 21. marca ob 8:59 zjutraj. Toda cvete za vas le, ako je zdravje prisotno, kot je dejal rimljanski poet pred 2000 leti: "O, lju b l j e n o zdravje, s teboj brsti pomlad v cvetju l e p o t e; brez tebe ni srečen nihče." Da boste deležni dobrega zdravja,

morate imeti dober tek, prebavljati hrano dobro, spati dobro. In če vam kaka nerednost otežkoča prebavo, spanje in tek, vzemite Trinerjevo grenko vino. "Zahvaljujem se vam pristrčno za to zdravilo! Trinerjevo grenko vino mi je pomagalo toliko, da se sedaj dobro počutim," piše Mr. Paul Korzun, Greenfield, Mass., dne 16. februarja. Pomagalo bo tudi vam v enaki meri. Kupite si ga steklenico pri vašem drugistu. Vzornice steklenice pošljemo proti prejemu 15c, za kar se obrnite na Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Poskusite tudi Trinerjeve Cold tablets (po pošti 35c) in Trinerjev Cough Sedative (po pošti mali zavoji 35c, večji 60c.)

MAX SLANOVEC

krojač in trgovina moške oprave.

Se priporočam rojakom

528 E. 152nd St., Collinwood, O.

✠ V Š Č I P C I. ✠

INTELIGENCA "RADNIKOVIH" UREDNIKOV.

"Radnik" se na vse kriplje upira, da bi članstvo HBZ., katera leze v reakcijo po njegovi zasluzi, ne spoznalo mahinacij njegovega "naprednog radničkog" bloka. V "polemiki" z "Zajedničarem" se poslužuje med mnogimi drugimi sledečih visoko donečih, učenihi besed:

"Lopovi, propalice, reakcionarni banditi, agenti krvopija, Jude, komunistodžeri, djavoli, štreberi, prostitutke, falsifikatori, oportunistička zverjad itd.

Lepa vzgoja. In kakor v listih, takšni so tudi na shodih, — velikokrat še hujši, kajti besede ki jih mečejo z odra, se ne zapišejo. —C.

OBREMENITEV POHIŠTVA.

"Največji" slovenski slovničar v Ameriki, avtor slovenske-angleške slovnice itd., je prevedel "Mortgaging the Future" v "Obremenitev pohlštva". Besedo "future" (bodočnost) je zamenjal s "furniture" (pohlštvo). To pomoto ni napravil kje v sredi stavka, ampak v naslovu. In ni jo napravil pred desetimi leti,

Josko D. Czigany & Co.

Slovenska trgovina z muzikalijami.

Zamenjujemo gosli. Naše popraviljenje instrumentov preiskušeno po ekspertih.

705 Center Street
CHICAGO, ILLINOIS.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerno.

Postrožba točna.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

ampak dne 11. marca 1927 v svojem listu. Šole mu niso nič pomagale. — *Iskra.*

UPOKOJENCI.

Znanec je postal radoveden in vprašal: "Čemu je Old Timer tako utihnil, med tem ko je Ciril vedno bolj glasan."

"Naj pišejo drugi, morda bo bolj mir," sem mu dejal. "Tudi Trunk nič več ne piše," je rekel nato. "Morda je tudi on šel med 'upokojenca', sicer pa, saj veš, ljudje govore vse sorte." Razšla sva se in sem si mislil, da doma napišem dopis, a ga nisem sklenil. Ni nič posebnega. Je vse mirno in napredno pri nas.

O. T.

Z AGITACIJE.

"Imam tri liste, se ne bom naročil."

"Kakšne liste?"

Pokazal je repek, ki je ostal od pokojne "D. S.", newyorški "G. N." in "Prosveto".

"Z listi je križ. 'Glas Naroda' mi najbolj ugaja. Ne šimfa in ima veliko lepega. 'Proletarca' ne maram."

"Saj tudi 'G. N.' šimfa, pa še kako! Tudi jaz ga po-

gledam včasih in vidim da se krega, pa še celo za prazen nič."

"Well, meni je vseeno najljubši." — *J. Robich.*

BO, A NE SEDAJ.

Celo zimo je prezebal na stavkovni straži. Dober, zaveden človek. Pri njemu bom dosegel, obiskal ga bom. "Sedi," mi pravi, in prinese kvrt onega ki ima izvor v trti. "Boš naročil Proletarca?"

"Sedaj ga ne bom naročil. Enkrat sem ga že imel. Če bo unija še kedaj dobra, da bom kaj zaslužil, pa se tedaj oglasi." — *Joe Robich.*

KRILO IMA BESEDO!

"Ti, slišiš no, čemu tvoj mož lazi toliko okoli za ta list. Saj vsak ve, kje izhaja, ga bo že vsak sam naročil." — *Joe Robich.*

SPOMINI Z BUTLERJA.

Delegatje KSKJ. so korakali od Slov. doma na Butlerju in se pripravljali, da odpotujejo proti postaji. Odglasovali so nagrade: \$500 tajniku, \$500 uredniku, \$1000 predsedniku, in tudi drugim nekaj stotakov. Sprejeli so resolucijo za intervencijo v Mehiki, in predno je duhovnik odmolil zaključno molitev, jih je

RICHARD J. ZAVERTNIK,

ODVETNIK,

ima svoj urad na

127 No. Dearborn St., soba 811, Chicago, Ill.

Tel.: Central 5999.

Ob sobotah od 9. dopol. do 1. popol. na

3724 W. 26th St. Tel.: Crawford 2212.

Stan 2316 So. Millard Ave.

Tel. na domu: Lawndale 6707.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

POŠLJITE DENAR POTOM BRZOJAVA!

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

pošilja denar v Jugoslavijo brzojavno brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolar-skih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštnem uradu v 3. do 5. dneh, in to brez odbitka.

Mi smo potrosili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga, in nikoli več ne boste skušali na drugi način pošiljati svojega denarja v stari kraj.

Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke.

Za pošiljanje večjih vsot, vprašajte za naše posebne cene.

Uradne ure:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

predsednik zagotovil, da nobena konvencija ni opravila toliko dela v tako kratkem času kakor ta. Niti pol leta po konvenciji — in vsi priznavajo, da ni opravila nobenega dela, pač pa dala nagrade odbornikom, katere bi morala v interesu KSKJ. odsloviti. Backi so backi. 'Proletarec' je imel prav. — *Pittsburska cekarica.*

NAPREDNA SLOGA.

Znaki napredka: Proti politiki, in za skupno nastopanje rojakov v politiki; proti socialistom, in za stranke, ki so ljube ameriškemu ljudstvu. Za slepce v domovini in tukaj. Onim dom, tukajšnjim slepoto. Za spomenike, ki jih nikoli ne postavijo. Za vero in narod (pri vinu). Za revolucijo (pri rakiji). Za slovenstvo (in za amerikanizem izven štirih sten domače kuhinje). Doli s socialisti. Živela napredna sloga. *Nazadnjak.*

PIKNIKI DRUŠTVA PIONIR ŠT. 559 SNPJ. V CHICAGO.

CHICAGO, ILL. — Društvo Pionir št. 559 SNPJ. priredi to leto več piknikov, ki se bodo vršili na sledeče datume: V nedeljo 12. junija basket piknik v forest preserve, Willow Springs; v nedeljo 14. avgusta drugi letni piknik pri Vidmarju, Willow Springs. Ta piknik bo za splošno publiko. Na sporedu razne tekme in igre, ki bodo prirejene še v večjem obsegu kakor prešlo leto. V nedeljo 18. sept. barbecue v Clarendon Hills. Podrobnosti bodo sporočene od časa do časa. — *Pikniški odbor.*

Izjava kluba št. 235 J. S. Z.

SHEBOYGAN, WIS. — Tistim, ki se za stvar zanimajo, izjavljamo, da nima klub št. 235 JSZ. ničesar skupnega z dopisovalcem kolone "Žarkomet", ki se podpisuje "Sheboyganski štrigelj". "Štrigelj" ni bil in tudi sedaj ni član tega kluba in ne član stranke, s katero se ponaša. Njegove novice nimajo nikake zveze z našim klubom, in kar napiše, je njegova "privatna zabava".

Sprejeto na seji kluba št. 235 JSZ., marca 1927.

Javno predavanje o našoj krvi.

CHICAGO, ILL. — "Slobodna govornica" Jugoslavenskog Prosvjetnog Udruženja upriličuje znanstveno predavanje sad u petak, 18. ožujka (marta) u prostorijama na 1345 W. 18th Street.

Tema: NAŠA KRV. — Govorit će Jurica Bjankini, študent medicine.

Ovo će biti čisto fiziološka rasprava o sastavu, kolanju i značenju naše krvi, pak će prema tome biti zanimiva za svakog slušatelja, podjednako za muškarce i za ženske.

Početak u 7.30 na večer.

Odbor "Slobodne govornice".

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VISNJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in ertic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
KAJEDALOL (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZLOČIN IN KAZEN, (F. M. Dostojevski) II. zv. vezana	2.50
ZAPISKI IZ METVEGA DOMA, (A. M. Dostojevski), dva zv., vez. v platno	2.25
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZELENI KADEB, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ŽENSKA PISMA, (M. Prevost), broš.	.60
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLOREJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLATARJEVO ZLATO, (A. Senoa), vez.	1.20
ŽENINI NASE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana	.80
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25

FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevle I. Hribar) vezana	1.00
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHOŠKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35
PRESERNOVE POEZIJE, vez.	.75
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (O. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, pesmi, broširana	.65
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana	.50
SVOJEMU NABODU, Valentin Vodnik, broširana	.85

SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENEŠKI TRGOVECI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ČARLIJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana	.25
GOSPA Z MOEJA, (Hamrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN OLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85